

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jiří Bálek

**Přenos fiduciárních povinností
na vlivnou nebo ovládající osobu**

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Přenos fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu** vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. března 2017

Jiří Bálek

Poděkování:

Děkuji JUDr. Bc. Janu Lasákovi, LL.M., Ph.D. za cenné rady a odborné vedení diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat své rodině a Jakubu Mílovi za podporu při psaní diplomové práce a po dobu vysokoškolského studia.

Obsah

Úvod	6
1 Vlivná a ovládající osoba v podnikatelských seskupeních	9
1.1 Ovlivnění.....	9
1.1.1 Pojem vlivné a ovlivněné osoby	11
1.2 Ovládání.....	12
1.2.1 Pojem ovládání v obchodním zákoníku	12
1.2.2 Pojem ovládání v zákoně o obchodních korporacích	12
1.2.3 Domněnky ovládání	13
1.2.4 Ovládající a ovládaná osoba	14
1.3 Koncern	15
1.3.1 Pojem koncernu v obchodním zákoníku	15
1.3.2 Faktický a smluvní koncern dle ObchZ	16
1.3.3 Koncernové právo po rekonstrukci	17
1.3.4 Přiznaný a nepřiznaný koncern dle ZOK	18
2 Fiduciární povinnosti.....	20
2.1 Povinnost loajality.....	20
2.2 Povinnost péče řádného hospodáře.....	23
2.2.1 Obecně k péči řádného hospodáře.....	23
2.2.2 Řádná péče člena voleného orgánu	24
3 Přenos fiduciárních povinností v právním řádu České republiky	26
3.1 Povinnost korporační loajality	26
3.2 Povinnost péče řádného hospodáře.....	28
3.2.1 Ovlivnění.....	28
3.2.1.1 Náhrada způsobené újmy v reflexi porušení péče řádného hospodáře..	30
3.2.1.2 Shrnutí.....	31
3.2.2 Ovládání.....	32
3.2.2.1 Obdobná aplikace pravidel na jednání vlivné nebo ovládající osoby	32
3.2.2.2 Shrnutí.....	34
3.2.3 Koncern.....	35
3.2.3.1 Shrnutí.....	36
4 Přenos fiduciárních povinností v právním řádu státu Delaware	38
4.1 Povinnost loajality.....	40
4.2 Povinnost řádné péče.....	40

4.3	Jiné možnosti přenosu fiduciárních povinností	42
4.3.1	Fúze a další prvky související s přeměnou obchodní korporace.....	42
4.3.2	Přezkum fiduciárních povinností soudem	43
4.4	Shrnutí	44
Závěr	.....	45
Seznam zkratk	.....	49
Použité zdroje	.....	50
Seznam literatury	.....	50
Seznam judikatury	.....	52
Internetové zdroje	.....	55
Seznam právních předpisů	.....	56
Resumé	.....	57
Abstrakt	.....	58
Klíčová slova/key words	.....	59

Úvod

Fungování moderního pojetí práva obchodních korporací (resp. podnikatelských seskupení) ve vztahu ke kvalitativně prosperující ekonomice je přirozeně vázáno tzv. vnitřním a vnějším vztahem fiduciárních povinností při správě cizího majetku (resp. investic členů, společníků či akcionářů) obchodních korporací.

Koncepce fiduciárních povinností v korelaci s tzv. fiduciárními vztahy má svůj původ již v římském právu, v němž však působily fiduciární povinnosti spíše jako morální institut doplňující mezery v právu obligačním.¹ Avšak s příchodem moderních teorií odpovědnosti osob, které nezávisle na účasti v obchodní korporaci vykonávají určitou míru vlivu na její řízení (resp. obchodní vedení nebo zastupování vůči třetím osobám), dochází při interpretaci nejasné dikce zákona k prohlubování právní nejistoty, což je v moderní ekonomice a korporáčním právu značně nežádoucím fenoménem. Fiduciární povinnosti jsou však rezolutním institutem při nakládání s majetkem třetích osob, a to zejména v souvislosti s investicemi při založení (popř. jiným nakládáním s podílem) obchodní korporace [srov. ust. § 15 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)²].

Rekodifikace českého soukromého práva, reprezentovaná především zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákonem o obchodních korporacích, nepřinesla zásadní změny v právní úpravě podnikatelských seskupení. V dílčích souvislostech navázala na již velmi zdařile rozpracovanou právní úpravu týkající se členů volených orgánů a podnikatelských seskupení v ust. § 66 a § 66a zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku³. Stěžejním je nicméně převážná inspirace francouzským *Code de commerce* a odvrácení se od původního německého vzoru. Dále byla na základě doporučení odborného týmu „*Forum Europaeum Konzernrecht*“ zavedena taktéž nová koncepce podnikatelského seskupení.⁴

V této práci bude pozornost věnována především fiduciárním povinnostem výkonných (exekutivních) orgánů a možnosti jejich přenosu na osoby vlivné (tj. na základě subsumpce zákona o obchodních korporacích osoby vlivné, ovládající a řídící). Vlivnou nebo ovládající osobou může být ve smyslu zákona o obchodních korporacích člen, společník, akcionář nebo jiná osoba naplňující kvalifikační znaky vlivu předpokládané zákonem.

Z obchodních korporací se bude práce převážně týkat kapitálových společností, přičemž pozornost bude věnována též společnostem tvořícím koncern. Z výčtu fiduciárních povinností,

---

¹ JANKOVSKÁ, Martina. Fiduciární vztahy. *Právní rozhledy*, 1994, č. 3, s. 76-78.

² Dále jen „zákon o obchodních korporacích“ či „ZOK“.

³ Dále jen „obchodní zákoník“ či „ObchZ“.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

ve smyslu českého právního řádu, bude pozornost věnována zejména povinnosti korporativní loajality a povinnosti péče řádného hospodáře. Povinnost dobré víry, aplikace pravidel o střetu zájmů apod., nejsou předmětem zkoumání této práce, jelikož by vyžadovaly širší analytické zkoumání nad rámec klíčové analýzy.

Cílem této práce je na základě výkladu jazykového, logického, objektivně teleologického, historického, formálně systematického, komparativního a na základě analogie zákona objasnit možnosti dílčího či absolutního přenosu fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu, a to za pomoci české literatury a judikatury společně s literaturou a judikaturou státu Delaware a dále též pomocí samostatných úvah v případech, kdy relevantní literatura nebo judikatura absentuje. To vše bude pojednáno s přihlédnutím k rozsahu, s jakým se české právo obchodních korporací otevřelo inspiraci zahraničních právních úprav a doporučením zmíněným výše, a zdali širší míra odpovědnosti za jednání porušující fiduciární povinnosti táhne k zahrnutí osob stojících mimo výkonný orgán obchodní korporace.

V případě přenosu fiduciárních povinností bude stěžejní diverzifikovat podmínky, které pro kvalifikaci přenosu vyvinula judikatura státu Delaware, a následně určit možnou podobnost, se kterou se pro účely přenosu fiduciárních povinností lze setkat v tuzemské právní úpravě a případně v judikatuře. Dosavadní přístup koncepce fiduciárních povinností je totiž striktně vázán na člena (popř. členy) voleného orgánu, byť nelze opomenout situace, při kterých tento člen (popř. členové) fakticky jednatelské oprávnění nevykonává.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. Nejprve se věnuje pojetí vlivné a ovládající osoby, kvalifikaci uplatňovaného vlivu na vnitřní i vnější otázky obchodní korporace (tj. obchodní vedení a zastupování obchodní korporace vůči třetím osobám) a stupňům podnikatelských seskupení. Pozornost je také věnována dosavadní právní úpravě předcházející rekonstrukci soukromého práva a následným změnám v jednotlivých stupních soustavy podnikatelských seskupení. Poté se práce zaměřuje na pojmové vymezení fiduciárních povinností, jejich dílčí aspekty a osoby, jež jsou výslovně těmito povinnostmi vázány. Dále je pozornost věnována již samotné rekonstrukci soukromého práva a následkům aplikace nově přejatých zahraničních koncepcí při formování podnikatelských seskupení a možností přenosu fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu. Závěrem je analyzována právní úprava přenosu fiduciárních povinností státu Delaware, resp. judikturní standardy přezkumu fiduciárních povinností u vlivných a ovládajících osob (tj. osob majících faktický vliv na řízení obchodní korporace, společníka/akcionáře s majoritním podílem v obchodní korporaci apod.).

Lze se domnívat, že nové pojetí koncepce podnikatelských seskupení promítnuté do zákona o obchodních korporacích bude sloužit k ochraně majetkových práv a zájmů členů,

společníků a akcionářů velmi dobře. Nelze však opomenout vztažení standardů jednání členů volených orgánů na osoby, které formálně členy takového orgánu nejsou, ale prostřednictvím svého vlivu na obchodní korporaci jejich činnost ovlivňují a v krajních případech fakticky vykonávají.

1 Vlivná a ovládající osoba v podnikatelských seskupeních

1.1 Ovlivnění

Nové právní pojetí koncepce ovlivnění, jak jej upravuje ust. § 71 ZOK, nemá svého přímého předchůdce ve výslovné dikci ObchZ. Dle Doležila však nepřimo „navazuje na úpravu *faktického koncernu*”⁵ (srov. ust. § 66 odst. 6 a § 66c ObchZ). Zákon formuje problematiku podnikatelských seskupení odlišně od předcházející právní úpravy, přičemž se nově inspirované především francouzským právem oproti původnímu německému vzoru.⁶ „Zákon předpokládá tři základní stupně podnikatelských seskupení, totiž ovlivnění, ovládání a koncern s tím, že každé ovládání je současně ovlivnění a každý koncern je současně ovlivněním, nikoliv však vice versa.”⁷ Avšak důvodová zpráva k ZOK hovoří o základním dvoustupňovém režimu, kdy podnikatelská seskupení jsou formována na prvním místě znaky ovlivnění dle ust. § 71 ZOK a dále koncernu dle ust. § 79 a násl. ZOK. Úmyslem zákonodárce bylo zavést výše uvedený dvoustupňový režim, kdy *ovládání* dle ust. § 74 a násl. ZOK je pojmáno spíše jako „*kvalifikovanější model ovlivnění*”⁸, přestože zákon ve své textaci promítá strukturu trojstupňovou, je dle Havla funkčně dvojstupňová.⁹ Je však zapotřebí rozlišovat míru a stupeň ovlivnění napříč zákonnou právní úpravou. Tento vliv je po individuálním posouzení postihován v mnoha případech odlišně nebo není postihován vůbec.

Čech a Šuk oproti tomu zastávají názor částečně popírající výše uvedená tvrzení, nicméně rozvíjejí myšlenku nové právní úpravy do souhrnu typických, základních a právně relevantních znaků utvářených institutem ovlivnění v důsledku čehož „*ovlivnění bude nutno chápat i jako samostatnou skutkovou podstatu...*”¹⁰ Opačný názor zastává Černá, jelikož vyčleňuje institut ovlivnění mimo typy podnikatelských seskupení a odmítá jeho individualizaci jako samostatné skutkové podstaty, nýbrž pouze jako prvek ovládání, které je jeho vyšším stupněm.¹¹

Obecně za nejnižší (a také základní) míru vlivu zákon považuje ovlivnění, které ve smyslu ZOK nastává při splnění taxativně stanovených podmínek v okamžiku, kdy takto „*určitá osoba pomocí svého vlivu v obchodní korporaci ovlivní chování (jednání) ovlivněné osoby*”¹² rozhodujícím a významným

⁵ DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 592-598.

⁶ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

⁷ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 167.

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., ...

⁹ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 168.

¹⁰ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – Bova Polygon, 2016, s. 190.

¹¹ ČERNÁ, Stanislava. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace a praxe*, č. 1. Ročník 2014, s. 20.

¹² LASÁK, Jan. In POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 156.

způsobem. To má za následek vznik újmy ovlivněné obchodní korporaci. Vykonání vlivu (jako pojmový znak ovlivnění) chápe zákon v materiálním nikoli formálním pojetí, jak tvrdí shodně Havel¹³, Doležil¹⁴ a Lasák¹⁵. Nezáleží tedy na skutečnosti, zdali vlivná osoba možností vlivu disponuje, resp. má kapacitu ovlivnit významným způsobem chování ovlivněné obchodní korporace (uplatněním svého vlivu) a následně jí způsobit újmu. Bude však rozhodné, zdali vlivná osoba (faktickým vykonáním vlivu) jakýmkoli způsobem zasáhne do záležitostí ovlivněné obchodní korporace. Fakticitou ovlivnění rozumíme např. „ústní pokyn statutárnímu orgánu nebo zaměstnancům společnosti“¹⁶ či právní jednání, jimiž mohou být též smluvní ujednání stran.¹⁷ Díkce zákona váže naplnění skutkové podstaty ovlivnění na tři výše uvedené podmínky, přičemž při absenci jakékoli z těchto podmínek nelze hovořit o vzniku ovlivnění, jak jej chápe ust. § 71 ZOK. Chybí-li tedy kauzální nexus „mezi vlivem na korporaci, jejím chováním a újmou,“¹⁸ nelze požadovat náhradu vzniklé újmy, jelikož tato reparační funkce ust. § 71 se při absenci, byť jediné z podmínek tohoto ustanovení, neaktivuje. Za stejných okolností se ust. § 71 nepoužije, pokud „korporace sice ovlivněna byla, avšak újma vznikla z jiných příčin“¹⁹ a dále taktéž za předpokladu, že vliv nebyl vykonán a újma rovněž vznikla. Vlivná osoba může svůj vliv vůči ovlivněné obchodní korporaci vykovávat též v její prospěch. V takovém případě nepřipadá užití ust. § 71 vůbec v potaz, i když je ovlivněná obchodní korporace subjektem tohoto ovlivnění.

Zákon jistým způsobem vliv kvalifikuje, pokud jej definuje jako rozhodující a významný. Dle Havla zákon nevyžaduje, aby měl vliv tzv. kvalifikovanou formu představovanou jeho dlouhodobostí či mírou jeho intenzity. Takový kvalifikovaný vliv může být malý či pouze sporadický. Rozhodujícím faktorem vlivu je totiž míra jeho působení na chování korporace.²⁰ Stejný názor zastává i Doležil, pokud tvrdí, že změna v chování obchodní korporace musí být způsobena zásadním způsobem, přičemž není rozhodující, zdali vliv působil na korporaci samostatně či společně s ostatními vlivy, avšak zdali výsledná podoba chování korporace představuje cílenou podobu chování, která je alespoň převážně určena a formována prosazeným vlivem vlivné osoby.²¹

¹³ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 169.

¹⁴ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 592-598.

¹⁵ LASÁK: *Obchodní společnosti...*, s. 156.

¹⁶ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 592-598.

¹⁷ LASÁK: *Obchodní společnosti...*, s. 156.

¹⁸ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 170.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 592-598.

1.1.1 Pojem vlivné a ovlivněné osoby

Vlivnou osobou bude zejména osoba, která naplní znaky skutkové podstaty ust. § 71 ZOK. Dle české právní nauky jí může být každý, kdo bude pomocí svého vlivu schopen obchodní korporaci ovlivnit,²² „tj. česká či zahraniční fyzická (člověk) či právnická osoba,²³ přičemž ovlivnění se v první řadě může opírat o důvod právní, ale i důvod faktický.²⁴ Ovládající osobou ve veřejné sféře pravidelně budou „stát, obec, případně jiné veřejnoprávní subjekty,²⁵ spadající pod právní důvod vlivu. Tento demonstrativní výčet lze dále rozšířit zejména o společníka, akcionáře či člena obchodní korporace. S přihlédnutím ke smluvním vztahům nelze opomenout věřitele obchodní korporace (jako jejího významného partnera na základě závazkověprávního vztahu) popř. další osoby, na kterých je obchodní korporace existenčně závislá (klíčový odběratel produktů, dodavatel rozhodných surovin pro výrobu, zapůjčitel či úvěrující rozhodné části finančních prostředků korporace atd.).²⁶ Nahlédneme-li např. na osobu klíčového odběratele, je jeho postavení ve vztahu k ekonomické prosperitě pro obchodní korporaci stěžejní a nenahraditelné. Za předpokladu, že funkci osoby klíčového odběratele nelze suplovat jiným způsobem, je tento odběratel v pozici vlivné osoby, která má kapacitu diktovat ovlivněné obchodní korporaci podmínky ve vztahu k vnitřním a zejména k vnějším otázkám obchodní korporace. Zde bude rozhodující právě existenční závislost ovlivněné obchodní korporace při hrozbě ztráty klíčového odběratele.

V opačném případě lze mluvit o faktickém důvodu majícím za následek naplnění znaků skutkové podstaty ust. § 71 ZOK, a to bez nutnosti právního vztahu mezi vlivnou a ovládající osobou. Může jí být faktický vedoucí (*shadow director*), osoba mající citové či rodinné vazby na člena orgánu ovlivněné obchodní korporace nebo se může jednat o vztah založený protiprávním jednáním, který vznikl na základě vydírání člena orgánu obchodní korporace.²⁷

Nutno zdůraznit, že v souladu s českou právní naukou a ust. § 71 odst. 1 ZOK bude ovlivněnou osobou vždy pouze obchodní korporace.²⁸

---

²² Srov. DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 592 - 598; HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 169; LASÁK, Jan In POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 157.

²³ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 592-598.

²⁴ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 194-196.

²⁵ LASÁK: *Obchodní společnosti...*, s. 157.

²⁶ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 194.

²⁷ Srov. ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 194-196; DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 592-598.

²⁸ Viz. DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 592-598; HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 168; LASÁK, Jan in POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 157.

1.2 Ovládání

1.2.1 Pojem ovládání v obchodním zákoníku

Ovládání, jako kvalifikovanější forma ovlivnění, nachází své legislativní zakotvení zejména v ust. § 74 a § 75 ZOK, která navazují na právní úpravu ObchZ opírající se o ust. § 66a odst. 2, 3, 4, a 5 ObchZ, přestože nová právní úprava stanovuje pravidla pro ovládání od ObchZ odlišně. Za pojmové znaky ovládání ObchZ považuje zejména trvalost vlivu následovanou jeho kvalitou, která musí být na úrovni rozhodujícího vlivu²⁹, přičemž tento vliv je vykonáván přímo nebo nepřímo na řízení nebo provozování podniku jiné osoby, tedy osoby ovládané.³⁰ Pokorná zastává názor, že ovládající vliv ve smyslu ObchZ nemohou založit vztahy absentující obchodněprávní povahu a vztahy, které nejsou upraveny právem obchodních společností. Fakticky vykonaný vliv tedy dle Pokorné může dosahovat kvality ovládacího vlivu pouze za předpokladu, pokud bude odvislý od skutečnosti mající původ v obchodněprávní vztahu, a jehož sepětím s faktickým vlivem dosáhne tento vliv patřičné kvality ovládání.³¹ *A contrario* tedy nelze za skutečnost zakládající ovládající vliv považovat např. dodávkové nebo úvěrové smlouvy (plynoucí ze závazkověprávních vztahů) či jakékoli skutečnosti protiprávní povahy.³²

Souhlasím s Pokornou, že při splnění zákonem stanovených podmínek by výše uvedené skutečnosti obstály v případě rekonstruované právní úpravy při právní kvalifikaci dle ust. § 71 ZOK, jelikož odpovídají právní úpravě ovlivnění. Na základě individuálních skutečností bude ale nutné posoudit, zdali podle závazkověprávního vztahu je osoba schopna dosáhnout ovládajícího vlivu, který dosahuje kvality vlivu rozhodného, popř. tímto vlivem taktéž disponovat. Nutno dále zmínit, že ObchZ v ust. § 66a odst. 3 doplňuje základní pojmové definice soustavou tří nevyvratitelných domněnek ovládání následovaný ust. § 66a odst. 4, kdy nelze užít důkazu opaku, a tudíž neexistenci ovládání ve sporu prokázat. Osoba, které svědčí nevyvratitelná právní domněnka ovládání, bude v takovém případě ovládající osobou nezávisle na tom, zdali vykonává, nebo nevykonává rozhodující vliv na řízení a provozování podniku dle ust. § 66a odst. 2 ObchZ.³³

1.2.2 Pojem ovládání v zákoně o obchodních korporacích

Nová právní úprava přináší oproti ObchZ několik koncepčních změn, přičemž v ust. § 74 odst. 1 ZOK klade důraz na potenciální možnost uplatnění rozhodujícího vlivu v ovládané

---

²⁹ Ovládaná osoba musí vliv při svém vlastním rozhodování respektovat, resp. se jím řídit.

³⁰ § 66a odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“).

³¹ POKORNÁ, Jarmila. In POKORNÁ, Jarmila (ed). *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 345, 353.

³² Tamtéž.

³³ DĚDIČ, Jan. In DĚDIČ, Jan (ed). *Obchodní zákoník: komentář. Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002, s. 481.

obchodní korporaci. ZOK tedy upouští od nutnosti tento vliv fakticky, nebo právně vykonat, jak stanovil ObchZ, postačí existence kvalifikovaných předpokladů pro jeho uplatnění. Dle Čecha a Šuka tímto odpadájí pochybnosti při určení přesného okamžiku, kdy takové ovládnutí vzniklo.³⁴ Nebude tedy dále nutné zkoumat přesný okamžik vykonání vlivu s kvalitou ovládnutí, naopak bude jednotně tímto okamžikem ve smyslu ZOK „nabytí podílu či jiného nástroje (včetně smluvního) takového vlivu, bez ohledu na to, zda a kdy jejich nabyvatel získaný vliv i využije.”³⁵ V souladu s výše uvedeným lze ovládnutí hodnotit jako vyšší stupeň ovlivnění, které nedosahuje úrovně jednotného řízení, tedy koncernu ve smyslu ust. § 79 ZOK. Pro naplnění podmínek ust. § 74 a § 75 ZOK se již nelze spokojit s nahodilým či jednorázovým uplatněním vlivu, neboť tento vliv musí vykazovat znaky trvalosti, resp. opakování jeho působení na ovládanou obchodní korporaci.³⁶ Jak však správně hodnotí Havel, bude v této souvislosti nezbytné zkoumat naplnění kvalifikačních znaků ovládnutí také v případě otázky mnohosti uplatňovaného vlivu, který jako takový nemusí o ovládnutí jednoznačně vypovídat. Opakované uplatňování vlivu může naplňovat pojmové znaky ovlivnění ve smyslu ust. § 71 ZOK, avšak nemusí nezbytně dosáhnout kvality ovládnutí.³⁷

1.2.3 Domněnky ovládnutí

Ust. § 75 ZOK upravující právní domněnky, které se týkají určení ovládající osoby, navazuje na výše uvedená ustanovení ObchZ, ovšem nově pojímá právní domněnky jako vyvrátitelné. „*Důkaz opaku vždy musí přinést ten, jehož postavení, coby ovládající osoby, se posuzuje.*”³⁸ Zákon však i zde „*věcně přebírá dosavadní úpravu obsaženou v ust. § 66a odst. 2 až 5 ObchZ*”³⁹, a proto bude dle Čecha a Šuka možné se v případě aplikační nouze ust. nové právní úpravy opřít o (dosavadní) právní úpravu ObchZ, a to společně s jeho výkladem, jak jej zformovala právní nauka.⁴⁰ Vyvrátitelná právní domněnka v ust. § 75 odst. 1 ZOK stanoví, že ovládající osobou je osoba, která má kapacitu ovlivnit složení statutárního, obdobného⁴¹ nebo kontrolního orgánu ovládané obchodní korporace, aby mohla většinu osob v uvedených orgánech jmenovat či odvolat, popřípadě prosadit jejich jmenování nebo odvolání. Pro naplnění domněnky v ust. § 75 odst. 1 ZOK však musí být ovládající osoba dle dikce zákona společníkem osoby ovládané.⁴² Domněnka

³⁴ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 207.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 182.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 183.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 207.

⁴¹ Poznámka autora: Osob v obdobném postavení člena statutárního orgánu.

⁴² Srov. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 182-183.; DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 606-625.

v ust. § 75 odst. 2 a 3 ZOK koresponduje s předcházející právní úpravou v § 66a odst. 5 ObchZ. Ovládající osobou je ve smyslu tohoto ust. osoba, která disponuje podílem na hlasovacích právech, který představuje alespoň 40 % všech hlasů v obchodní korporaci, ledaže se stejným nebo vyšším podílem nakládá jiná osoba nebo osoby jednající ve shodě.⁴³ Stejnou dikci užívá zákon v ust. § 75 odst. 3 ZOK, nicméně v této souvislosti není zřejmé, do jaké míry je nutno zkoumat, zdali osoby jednají ve shodě, nebo zdali je toto jednání pouze náhodným souběhem nakládání s hlasovacími právy, nikoliv však za účelem uplatňování vlivu ve smyslu ust. § 78 odst. 1 ZOK. Praktické problémy tohoto ust. nastiňují Čech a Šuk v otázkách společníků společnosti s ručením omezeným, kdy společníci jsou velice úzce vázáni svými vztahy ve společnosti, přičemž jejich podíly jsou stejné (50 % a 50 %). Většinou se společníci při hlasování ve společnosti shodnou za účelem rozumného řešení, nicméně na ně v takovém případě dopadá vyvratitelná právní domněnka v ust. § 78 odst. 2 písm. d) ZOK. Souhlasím s názorem Čecha a Šuka⁴⁴, že taková úvaha není správná, jelikož by bylo nutné pohlížet na každou společnost s ručením omezeným jako na osobu ovládanou, v případě, kdy její společníci hlasují shodně (přestože jejich počet nemusí být omezen na dva).⁴⁵

1.2.4 Ovládající a ovládaná osoba

Podobně jako v případě ovlivnění dle ust. § 71 ZOK může být ovládající osobou kdokoli, kdo naplní znaky skutkové podstaty uvedené v ust. § 74 ZOK, nebo na koho se vztáhne jedna z vyvratitelných právních domněnek z ust. § 75 a 78 ZOK. Touto osobou bude tedy fyzická či právnická osoba, stát nebo veřejnoprávní korporace.⁴⁶ Ovládající osobou bude vždy také řídicí osoba ve smyslu ust. § 79 ZOK, jelikož jednotné řízení je vyšším stupněm ovládnutí, a tudíž je v případě, kdy koncern zahrnuje i ovládnutí, ovládající osoba automatiky subsumována pod pojem řídicí osoby, „*ledaže pravidla týkající se koncernového uspořádání (§79 a násl. ZOK) stanoví jinak.*“⁴⁷ Obdobně se bude postupovat v případě většinového společníka, který je ve smyslu ust. § 74 odst. 3 ZOK ovládající osobou, pokud ust. § 75 ZOK nestanoví jinak. Zákon dále rozlišuje ovládající osoby na osoby podmíněné, tedy ovládající osoby, jejichž postavení ze zákona vzniklo na základě vyvratitelné právní domněnky, dokud není prokázán opak, a o nichž bylo pojednáno již výše (přičemž jedná-li se o většinového společníka, bude od sebe moci odvrátit dopady vyvratitelné právní domněnky pouze pozitivním důkazem o skutečnosti předpokládané v ust. § 75 ZOK tím, že společnost fakticky ovládá jiná osoba např. z titulu zakladatelského právního jednání).⁴⁸

⁴³ § 75 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „ZOK“).

⁴⁴ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 208.

⁴⁵ Nepřímou potvrzuje též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. 29 Cdo 2751/2012.

⁴⁶ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 182.

⁴⁷ LASÁK: *Obchodní společnosti...*, s. 160.

⁴⁸ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 207.

Ovládanou osobou může být pouze obchodní korporace,⁴⁹ přestože zákon v ust. § 74 odst. 2 ZOK nepřesně užívá formulaci: „...a je-li ovládanou osobou obchodní korporace, je dceřinou obchodní korporací.” Zákon tak vyvolává mylnou představu, že ovládanou osobou by v tomto případě mohla být i jiná osoba než obchodní korporace ve smyslu ZOK,⁵⁰ což dle mého odporuje pravému úmyslu zákonodárce v souladu s právní úpravou podnikatelských seskupení, zejména dle ust. § 71 odst. 1 ZOK ve vztahu k ovlivněné osobě, a dále dle ust. § 79 a násl. ZOK ve vztahu k osobě řízené. Havel⁵¹ dále výklad ust. § 74 odst. 2 ZOK pojímá spíše restriktivně. Tvrdí, že „zákon neupravuje regulaci ovládaných právnických osob, ale pouze obchodních společností a družstev”⁵². S jeho názorem lze souhlasit. Pokud by zákonodárce zamýšlel vztáhnout právní úpravu ovládání na všechny právníké osoby, promítl by právní úpravu podnikatelských seskupení do generálního právního předpisu, jímž je v tomto případě ObčZ.

1.3 Koncern

1.3.1 Pojem koncernu v obchodním zákoníku

Soukromoprávní úprava koncernů byla v dosavadní právní úpravě obsažena v ust. § 66a, § 66b, § 190a až § 190d ObchZ. Pojmová definice koncernu plyne zejména z ust. § 66a odst. 7 ObchZ, kde zákon koncern definuje jako jednu z možností podnikatelského uskupení. Koncern však sám o sobě nemá ve smyslu ObchZ právní subjektivitu. Tu mají pouze osoby účastníci se na koncernu, jejichž právní subjektivita je v tomto směru neomezená. Souhlasím s Dědičem⁵³, Černou⁵⁴, a Pokornou⁵⁵, že koncern sleduje především jednotu ekonomickou nežli právní, a to s ohledem na majetkoprávní samostatnost a neomezenou právní subjektivitu jednotlivých členů tohoto uskupení. Dědič⁵⁶ nicméně spatřuje jisté omezení subjektivity v ekonomickém smyslu, který je pro realizaci jednotného řízení účastníků koncernu stěžejní, jelikož v jednání řízených osob se projevuje vůle uplatňovaná prostřednictvím řídicího vlivu řídicí osoby, a tudíž jsou v této oblasti řízené osoby omezeny v rozsahu navenek uplatňované autonomie vůle.⁵⁷ „To, co činí z uskupení podnikatelů koncern, je podrobení se určitého podnikatele jednotnému řízení ze strany jiného podnikatele.”⁵⁸

⁴⁹ Shodně DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 606 - 625; a HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 182.

⁵⁰ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 606-625.

⁵¹ HAVEL: *Zákon o obchodních korporacích...*, s. 182.

⁵² Tamtéž.

⁵³ DĚDIČ, Jan. In DĚDIČ, Jan (ed). *Obchodní zákoník: komentář. Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 489.

⁵⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 2, s. 33-41.

⁵⁵ POKORNÁ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 356.

⁵⁶ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 489.

⁵⁷ POKORNÁ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 356.

⁵⁸ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 490.

Definice koncernu klade patřičný důraz na prvek podnikání, který je rozhodující ve vztahu řídicí osoby a osob řízených, jejichž podniky jsou koncernovými podniky. Dědič⁵⁹ dovozuje korelaci mezi vlastnictvím podniku na straně řídicí a řízené osoby a těchto osob jako podnikatelů. Kvalifikační znaky řídicí či řízené osoby tak podle Dědiče nemůže dle dikce zákona naplňovat osoba, která není podnikatelem ve smyslu ObchZ. Tím spíše by byla taková situace absurdní v případě řídicí osoby, která „*vykonává řídicí vliv v rámci své podnikatelské činnosti.*”⁶⁰ Přikláním se však k tvrzení Černé⁶¹, že z textu zákona, který označuje podniky účastníků koncernu jako koncernové podniky dle ust. § 66a odst. 7 ObchZ, nelze výslovně dovodit skutečnost, že za onu řídicí a řízenou osobu lze označit pouze osobu podnikatele. Černá v tomto směru poukazuje na účast většinových společníků, kteří nejsou podnikateli v podnikatelských seskupeních, přičemž „*ovládají síť obchodních společností a jednotně řídí faktické koncerny.*”⁶²

Byť zákon chápe pojetí koncernu jako podnikatelské seskupení entit (resp. osob, které si zachovávají svou právní samostatnost), diverzifikuje dále Černá⁶³ pojetí koncernu do tzv. užšího a širšího smyslu v závislosti na míře koordinace a jednotné koncernové politice. Stěžejním prvkem koordinace uvnitř koncernu je přirozeně financování jeho členů. Černá definuje koncern v užším smyslu jako strukturálně rozvrstvený vnitřní systém finančního plánování skupiny, a to včetně vycházejících zisků a dispozičních prostředků k jejich dosažení; systém který je sám o sobě jednotný pro účely účetnictví a disponuje svou hospodářskou integritou. Takové finanční plánování je dle Černé například v Německu neodmyslitelným znakem koncernu v širším pojetí. Černá je přesvědčena o možném dosažení jednotného řízení koncernu již při koordinaci, která spadá jen pod jedinou oblast podnikání skupiny. To však platí pouze za předpokladu, že se jedná o oblast centrální, která ovlivňuje podnikatelskou činnost řízené osoby.⁶⁴ Dědič se domnívá, že v rámci české právní úpravy se uplatní širší pojetí koncernu.⁶⁵

1.3.2 Faktický a smluvní koncern dle ObchZ

ObchZ zpravidla rozlišuje koncerny faktické a smluvní, a to v závislosti na jejich existenci, tj. podrobení se podnikatele „*jednotnému řízení ze strany jiného podnikatele smlouvou nebo z jiného právního důvodu.*”⁶⁶ Faktickým koncernem je takové podnikatelské seskupení, které naplňuje kvalifikační znaky §66a odst. 7 ObchZ, pokud avšak jednotlivé subjekty neuzavřely ovládací smlouvu. Jak

---

⁵⁹ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 490.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ ČERNÁ: *Faktický koncern...*, s. 30.

⁶² Tamtéž.

⁶³ ČERNÁ: *Faktický koncern...*, s. 29.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 490.

⁶⁶ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 491.

správně uvádí Dědič,⁶⁷ zákon stanoví vyvratitelnou právní domněnku existence koncernu; za splnění podmínky v ust. § 66a odst. 7 ObchZ se proto skupina za koncern považuje, i když ovládací smlouvu neuzavřela. Souhlasím s Černou⁶⁸ a Štenglovou⁶⁹, že v takovém případě je nutné, aby ovládající (resp. řídicí) osoba přihlédla k míře uplatňovaného vlivu a stanovila společníkům (popř. věřitelům) jiné prostředky ochrany práv vyplývajících z účasti na podnikatelském seskupení. Tyto prostředky jsou uvedeny v ust. § 66a odst. 8–16 ObchZ, kdy ust. § 66a odst. 8–15 ObchZ doplňuje ochranu ovládané osoby zpravidla poskytovanou prostřednictvím ovládací smlouvy.

Naopak uzavření ovládací smlouvy, jako esenciálního nástroje ustavení smluvního koncernu, aktivuje ust. § 190b až § 190j ObchZ. Pokorná⁷⁰ a Černá⁷¹ vyvrací argumenty systematického zařazení ovládací smlouvy v ObchZ mezi právní úpravu akciových společností, tím také vyvracejí omezenost jejího uplatnění, jelikož ovládací smlouva je normována obecnými ust. § 66a odst. 7 ObchZ, a proto lze možnost jejího uzavření vztáhnout na širší okruh obchodních společností v rámci obchodněprávní úpravy. Podřízení se ovládací smlouvě nenese pro členy skupiny následky v podobě daňové optimalizace. Klíčový důvod jejího uzavření lze spatřovat zejména v absenci povinnosti k vypracování zprávy o vztazích dle ust. § 66a odst. 9 ObchZ, kterou právní režim smluvního koncernu oproti koncernu faktickému nevyžaduje.⁷²

1.3.3 Koncernové právo po rekonstrukci

Dikce zákona vymezující právní úpravu koncernu neprošla od zákonného vymezení v ObchZ zásadními změnami.⁷³ V rámci podnikatelských seskupení dosahuje koncern nejvyšší příčky provázanosti právních vztahů uvnitř podnikatelských seskupení. Tato provázanost je kvalifikovanější než ovlivnění či ovládnutí. Jedná se o jednotnou formu řízení jedné osoby druhou osobou, resp. o typ „*vertikálně uspořádaného podnikatelského seskupení*.”⁷⁴ Posledním a nejsilnějším stupněm vlivu v rámci právní úpravy podnikatelských seskupení (řídicí osoby) je tzv. jednotné řízení, které působí prostřednictvím řídicí osoby na řízenou osobu a má za následek prosazování koncernových zájmů splňující podmínku dlouhodobosti.⁷⁵ Zákon v ust. § 79 odst. 1 ZOK předpokládá možnost plurality na straně osob řízených i řídicích. Čech a Šuk⁷⁶ tvrdí, že pluralita na

⁶⁷ DĚDIČ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 491.

⁶⁸ ČERNÁ: *Faktický koncern...*, s. 47.

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 271.

⁷⁰ POKORNÁ: *Obchodní zákoník: komentář...*, s. 357.

⁷¹ ČERNÁ: *Faktický koncern...*, s. 101.

⁷² ČERNÁ: *Faktický koncern...*, s. 102.

⁷³ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

⁷⁴ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

⁷⁵ § 79 odst. 1, 2 ZOK.

⁷⁶ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 222.

straně osoby řízené je běžná, i když není vyloučeno, aby na jejím místě stanul pouze jediný subjekt. Oproti tomu pluralita vztahující se k osobě řídící vyvolává v tom případě povinnost těchto osob jednat ve shodě. Čech a Šuk mají za to, že se autonomizace řídicích center v rámci jedné skupiny neslučuje s pojetím a samotnou podstatou koncernu a jeho řízením, jak jej vymezuje zákon.⁷⁷ Nově také zákon upouští od presumované existence koncernu, resp. „*nezakládá vyvratitelnou právní domněnku, že ovládající osoba a osoby ovládané tvoří koncern, pokud není prokázán opak.*”⁷⁸

Významným novem je však ustanovení § 74 odst. 3 ZOK, které je stěžejní pro postavení řídicí a řízené osoby ve smyslu § 79 ZOK. Řídící osoba je tak dle výše uvedeného ust. vždy osobou ovládající, jelikož předpokladem jednotného řízení skupiny je vztah ovládání vůči řízeným osobám, které jsou vždy ovládanými osobami. Správně tedy dovozuje Černá⁷⁹, že pro koordinaci a koncepční řízení skupiny řídicí osoba musí primárně dosáhnout ovládajícího vlivu (který je kvalifikační podmínkou), pokud dosahuje kvality vyžadované zákonem. „*V koncernu se tudíž dovádí ovládání na vyšší úroveň.*”⁸⁰ ZOK oproti ObchZ nerozlišuje koncerny dle jejich vzniku, dokonce nově ani nepromítá právní úpravu ovládací smlouvy. Dává tak jednotlivým subjektům na vůli, jak a zdali se právně či fakticky jednotnému řízení podvolí, přičemž „*zákon ponechává způsob podrobení se jednotnému řízení úmyslně otevřený a nepředepisuje žádnou právní formu.*”⁸¹

1.3.4 Přiznaný a nepřiznaný koncern dle ZOK

Mimo materiální podmínky pro čerpání výhod z právní úpravy podnikatelských seskupení dosahujících úrovně koncernu stanoví zákon též povinnost členů skupiny dle ust. § 79 odst. 3 ZOK tuto skutečnost bez zbytečného odkladu uveřejnit na svých internetových stránkách. Jak správně dovozuje Doležil⁸², není tato zákonná povinnost podmínkou pro existenci koncernu, avšak bez jejího splnění nelze využít zproštění povinnosti hradit újmu dle ust. § 72 ZOK neboli „*koncernového privilegia.*”⁸³ Dle Černé má splnění této povinnosti důsledky čistě hmotněprávní, a to zejména s přihlédnutím k „*vnitrokoncernové ekonomické solidaritě.*”⁸⁴ Z toho lze dovodit, že splněním formální podmínky (uveřejnit existenci koncernu) bez existence jednotného řízení dle ust. § 79 odst. 2 ZOK koncern nevznikne. Zákon ukládá povinnost uveřejnit existenci koncernu svým členům. Těmi budou přirozeně řídicí a řízená osoba. Doležil⁸⁵ tvrdí, že účelem zákona je pouze ochrana českých obchodních korporací, a tudíž – v případě, že řídicí osobou bude osoba zahraniční – postačí

⁷⁷ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 222.

⁷⁸ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích: komentář...*, s. 629-636.

⁷⁹ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích: komentář...*, s. 629-636.

⁸² Tamtéž.

⁸³ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 224.

⁸⁴ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

⁸⁵ DOLEŽIL: *Zákon o obchodních korporacích: komentář...*, s. 629-636.

koncernová deklaráce pouze na straně českých subjektů, ledaže by zahraniční právnická osoba (jako osoba řídící) v České republice sama podnikala. Toto tvrzení rozšiřují Čech a Šuk⁸⁶, dle nichž by požadavek uvedený v ust. § 79 odst. 3 ZOK dopadl i na zahraniční řídící osobu, budou-li osobní statut a vnitřní poměry řízené osoby spadat pod aplikaci tuzemského práva.⁸⁷

---

⁸⁶ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 224.

⁸⁷ Tamtéž.

2 Fiduciární povinnosti

K pochopení samotného pojmu fiduciárních povinností a jejich funkce, musíme nejprve identifikovat jednotlivé případy a situace, ve kterých se fiduciární povinnosti uplatní. Jankovská odkazuje v otázkách původu fiduciárních povinností vznikajících z fiduciárních vztahů na římské právo. Již v té době působily vztahy mezi fiduciářem a fiduciantem jako substitut a předstupeň obligacních vztahů.⁸⁸ Od prvopočátku fiduciárních vztahů a s nimi se pojících povinností však docházíme (mimo jiné) až do soudobého právního rámce angloamerického práva (*common law*). V právním systému *common law*⁸⁹ dochází k aplikaci pravidel fiduciárních povinností na základě vztahu *principal – agent*. Jedná se primárně o vztah vznikající mezi členem výkonného orgánu a společníkem (akcionářem) při správě cizího majetku.⁹⁰ Ve vztahu k právní úpravě podnikatelských seskupení se fiduciární povinnosti uplatňují převážně nahodile, jak správně zdůrazňuje Paula Dalley⁹¹. Doktrína spojuje vznik fiduciárních povinností s dispoziční pravomocí nad majetkem jiné osoby, nebo osobou samotnou.⁹² Tyto povinnosti, pojící se primárně s osobou vykonávající funkci člena výkonného (exekutivního) orgánu společnosti (spadající nejen do právního systému *common law*),⁹³ jsou však v jistých případech prostřednictvím judikatury přenášeny na ovládající osoby, resp. společníky (akcionáře) vlastníci majoritní podíly, řídicí balík akcií či hlasovacích práv v obchodních korporacích.

2.1 Povinnost loajality

Primární a základní povinností každého člena obchodní korporace (společníka, akcionáře, člena) je povinnost korporační loajality vůči této obchodní korporaci dle ust. § 212 odst. 1 ObčZ. Podle Černé⁹⁴ má tato povinnost za následek upřednostnění zájmu obchodní korporace před zájmy onoho člena, a tedy oproštění obchodní korporace od všech negativních vlivů, které by mohly vznikat z jednání členů korporace vůči ní samotné. V esenciálním jádru povinnosti korporační loajality Černá⁹⁵ dále spatřuje zachovávání řádu korporace a čestný přístup ke všem otázkám, které se týkají členů obchodní korporace, přičemž rozšiřuje tento výčet taktéž o „*naplnění zájmů korporace*“.⁹⁶ Podstatným argumentem souvisejícím se širším pojetím povinnosti loajality v rámci

⁸⁸ JANKOVSKÁ, Martina. Fiduciární vztahy. *Právní rozhledy*, 1994, č. 3, s. 76-78.

⁸⁹ Podobně se vyvinula doktrína fiduciárních povinností ve vztahu ke členům výkonného (exekutivního) orgánu obchodní korporace v kontinentálním právu.

⁹⁰ DIGNAM, Alan., LOWRY, John. *Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2006, od s. 254.

⁹¹ DALLEY, J. Paula. *Shareholder (and Director) fiduciary duties and Shareholder activism* [online]. Houston Business and Tax Journal, 2008 [cit. 14. března 2017]. Dostupné na <https://works.bepress.com/paula_dalley/3/>.

⁹² Srov. Wal-Mart Stores, Inc., v. AIG Life Ins. Co., 901 A.2d 106 (Del. 2006).

⁹³ Srov. Regal (Hastings) Ltd v Gulliver 2 AC 134 (1967).

⁹⁴ ČERNÁ, Stanislava a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 134.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

soukromoprávní úpravy je odkaz na ust. týkající se „*úpravy společnosti občanského práva*“⁹⁷ dle ust. § 2716 a násl. ObčZ. Společnost soukromého (resp. občanského) práva vznikne za základě závazkověprávního vztahu v okamžiku, kdy se společníci sdruží za společným účelem činnosti nebo věcí smlouvou, a to s absencí vzniku právnické osoby. Zákon totiž v tomto směru nespojuje s účinky uzavření smlouvy o společnosti občanského práva vznik samostatné entity disponující právní osobností. Černá též vyzdvihuje povinnosti společníků společnosti občanského práva dle ust. § 2724 ObčZ (přičinit se stejnou měrou o dosažení účelu společnosti) a dle ust. § 2726 ObčZ (zákaz činů pro společnost škodlivých).⁹⁸ Za použití interpretačního argumentu *a maiori ad minus* docházím k závěru, že pokud zákon stanoví povinnost loajality ve výše zmíněném rozsahu pro společníky společnosti občanského práva, která není právnickou osobou, platí tato povinnost také pro členy (resp. společníky či akcionáře) obchodní korporace, jelikož tvoří svým sdružením právnickou osobu; zakládají obchodní korporaci, která je prostředkem k dosažení požadovaného účelu.⁹⁹

Nejsilnější působení povinnosti loajality, jak již bylo nastíněno výše, nalezneme taktéž v dosavadní právní úpravě smlouvy o sdružení dle ust. § 830 obč. zák. Budeme-li tedy postupovat od nejvyšší míry sepětí účastníků sdružení, kdy se míra povinnosti loajality užije v nejvyšším možném rozsahu, snižuje se váha této povinnosti u společností osobních. Nejnižší možný stupeň nacházíme v kapitálových společnostech, kde je povinnost loajality nejslabší (v souvislosti s individuální mírou posouzení).¹⁰⁰ Rozhodující však je, že i když „*obchodní zákoník sice povinnost loajality akcionáře (jakož i společníka jiných forem obchodních společností) výslovně nezmiňuje... její existenci bude nutné dovodit ze zásad, na kterých stojí nejen právní úprava obchodních společností, ale smluvní právo vůbec.*“¹⁰¹ Souhlasím s Čechem, že nedostatek výslovné úpravy povinnosti loajality nesmí a nemá mít za následek její neuzítí pro účely práv a povinností společníků (akcionářů) obchodních společností. Bude nezbytné užít obecných, ale i soukromoprávních zásad, jelikož právě tyto zásady mohou být jedinou možnou oporou pro zachování práv a povinností společníků ve vztazích uvnitř a vně obchodní společnosti. Podobně lze přisvědčit též názoru Černé na postrekodifikační úpravu soukromého práva a povinnosti loajality vůbec, že tato „*povinnost loajality člena vůči obchodní korporaci je specifická tím, že tvoří obecný základ, základní východisko všech jeho ostatních povinností, na něž lze pohlížet*

---

⁹⁷ ČERNÁ: *Právo obchodních korporací...*, s. 134.

⁹⁸ ČERNÁ: *Právo obchodních korporací...*, s. 135.

⁹⁹ V případě obchodních korporací je obchodní korporace prostředkem k dosažení zisku, a to skrze podnikání této právnické osoby.

¹⁰⁰ ČERNÁ: *Právo obchodních korporací...*, s. 135.

¹⁰¹ ČECH, Petr. In DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 356.

*jako na projevy povinnosti loajality.*¹⁰² Černá¹⁰³ však zdůrazňuje indiferentní pojetí povinnosti loajality a míru jejího působení v návaznosti na typ obchodní korporace, k níž se vztahuje.

Lasák¹⁰⁴ tvrdí, že ObčZ v souvislosti s koncepční změnou pojetí systematické úrovně právnických osob zavádí v ust. § 212 odst. 1 ObčZ princip korporační loajality, který je od povinnosti loajality člena voleného orgánu obchodní korporace odlišný zejména co do míry intenzity, kterou tato „povinnost“ vůči členům korporace působí. Tímto Lasák¹⁰⁵ bipolárně odděluje povinnost loajality (jako povinnost, která náleží pouze členům statutárního orgánu obchodní korporace) od korporační loajality jejich členů uvedené v ust. § 212 odst. 1 ObčZ. Zájem členů obchodní korporace může být v mnohém odlišný od zájmu korporace samotné. Není vždy porušením korporační loajality, pokud člen účastníci se na korporaci upřednostní svůj zájem před zájmem korporace. Povinnost loajality vznikne členovi obchodní korporace nabytím účasti (resp. akceptací členství) v obchodní korporaci, a to za splnění zákonem stanovených podmínek. Člen tak vyjadřuje svou vůli být vázán primárně zakladatelským právním jednáním a dále též ostatní dokumentací, která tvoří podstatu obchodní korporace a formuje její vnitřní řád.

Korporační loajalita má předně za cíl „*pokryvat nejružnější formy zjevného zneužití výkonu členských práv.*“¹⁰⁶ Shodně argumentuje i Dvořák¹⁰⁷, když tvrdí, že požadavek loajality vyvěrající z ust. § 212 odst. 1 ObčZ nelze chápat absolutně, jelikož člen korporace není povinen rezignovat na řádné uplatňování veškerých svých práv, která mu účastí v obchodní korporaci vznikla, nebo tato svá práva omezit a přenechat je k libovůli obchodní korporace či ostatních členů. Člen obchodní korporace ji však nesmí zneužitím svých členských práv poškodit. Nesmí například převodem svého podílu v obchodní korporaci neúměrně a neodůvodněně ohrozit její další činnost či v nejhorším případě taktéž její existenci.¹⁰⁸ Jak správně dovozuje Josková¹⁰⁹ v otázkách akcionáře akciové společnosti reflektující otázky německé právní úpravy povinnosti loajality, je nutno vztáhnout povinnost loajality uvnitř obchodní korporace do vertikálního i horizontálního vztahu. Závěry Joskové lze dle mého názoru vztáhnout generálně na člena obchodní korporace v české právní úpravě korporačního práva.

---

¹⁰² ČERNÁ: *Právo obchodních korporací...*, s. 135.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ LASÁK: *Občanský zákoník I. Obecná část...*, s. 1077.

¹⁰⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 395.

¹⁰⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, a dále negativní vliv na činnost obchodní korporace - usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. února 2005, sp. zn. 7 Cmo117/2004.

¹⁰⁹ JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9, s. 259.

Mám za to, že povinnost loajality (jednat v souladu se zamýšleným účelem a „*zdržet se jakékoli činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosažení tohoto účelu*“¹¹⁰) se uplatní obousměrně ve vztahu členů obchodní korporace navzájem a také ve vztahu obchodní korporace a jejího člena, přičemž toto tvrzení navazuje na argumentaci Dvořáka¹¹¹. Dvořák odkazuje na vzájemné právní pouto uvnitř společnosti, na základě kterého dovozuje, že se povinnost loajality uplatní (v souladu s definicí zákona) mezi akcionářem a společností a taktéž v rámci vztahů, tedy práv a povinností, uvnitř personálního akcionářského substrátu společnosti navzájem. Ve vztahu k povinnosti loajality (skrze napříč propojenou vnitřní strukturu korporace) je taktéž nezbytné „*zachovávat práva akcionáře, respektovat jeho oprávněné zájmy a neznevýhodňovat jej.*“¹¹²

2.2 Povinnost péče řádného hospodáře

2.2.1 Obecně k péči řádného hospodáře

Klíčovým (a ve vztahu ke každodenní činnosti obchodní korporace neodmyslitelným) pojmem při funkci člena statutárního orgánu je tzv. péče řádného hospodáře neboli *diligentia diligentis patris familias*, jejíž výslovné legislativní vymezení v průřezu rekodifikace soukromého práva nalezneme zejména v ust. § 159 odst. 1 ObčZ. Tedy že člen voleného orgánu se přijetím výkonné funkce zavazuje, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. „*Standard péče řádného hospodáře vychází z duality náležitosti péče a loajality,*“¹¹³ přičemž v této kapitole bude zejména v souvislosti s výše uvedeným věnována pozornost právě problematice řádné péče, na kterou pro účely práva obchodních korporací navazuje právní úprava práva podnikatelského úsudku dle ust. § 51 odst. 1 ZOK, zároveň nebude opomenuta povinnost péče řádného hospodáře, jako generální fiduciární povinnost člena voleného orgánu.

Dle Dvořáka má člen voleného orgánu „*při výkonu funkce jistý, zákonem stanovený rozsah povinností, který lze označit jako souborn povinností vztahujících se ke správě cizího majetku.*“¹¹⁴ Řádný hospodář tedy obchodní korporaci zastupuje při veškerých právních jednáních odpovědně a svědomitě. Avšak nelze souhlasit se závěrem uvedeným v Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, že takový řádný hospodář pečuje o majetek společnosti, jako by byl jeho vlastním. Tento závěr je již překonán novým objektivním standardem péče řádného hospodáře dle ust. § 159 ObčZ ve spojení s ust. § 52 odst. 1 ZOK. Nově tedy není předmětem posuzování tzv. subjektivní standard péče řádného hospodáře, jelikož zákon staví do popředí

¹¹⁰ § 830 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“).

¹¹¹ DVOŘÁK: *Akciová společnost...*, s. 395.

¹¹² ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 186.

¹¹³ LASÁK, Jan. in POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 93.

¹¹⁴ DVOŘÁK, Tomáš in ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 530.

osobu imaginárního a ideálního rozumně pečlivého správce, který má mít vlastnosti a schopnosti optimálního obchodního vedoucího a v tomto směru také jednat.¹¹⁵ Čech a Šuk osobě výše uvedeného „ideálního“ správce přikládají vlastnosti absentující stránku nadměrné opatrnosti v rámci podnikatelského rozhodování, které je již ze své podstaty nadané jistou mírou rizikovosti. Takový správce však nesmí disponovat až přespřílišnou mírou lehkovážnosti či dobrodružnosti. Lze tedy vyvodit, že v každém případě, kdy správce při svém jednání vybočí ze zákonem stanovené normy, a přiblíží se tak jednomu z výše uvedených extrémů, poruší péči řádného hospodáře. Tím ale nevylučují užití pravidla podnikatelského úsudku dle ust. § 51 odst. 1 ZOK. To však pouze za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek.

2.2.2 Řádná péče člena voleného orgánu

Při vymezení pojmu řádné (neboli náležité) péče je nutno primárně vycházet z dikce zákona (tedy z ust. § 51 odst. 1 ZOK), která stanoví, že povinnost řádné péče je splněna, pokud člen voleného (statutárního) orgánu jednal pečlivě a s potřebnými znalostmi a dále mohl v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Na základě systematického výkladu lze usuzovat, že se povinnost řádné péče užije pouze pro členy statutárních (resp. kontrolních) orgánů obchodních korporací. Lasák¹¹⁶ takové omezení popírá, jelikož dle něj bude možno povinnost řádné péče vztáhnout do jisté míry i na členy orgánů jiných právnických osob, byť je právní úprava v ZOK vůči ObčZ speciální. V rámci užití zásady *lex specialis derogat legi priori* vyvstává otázka, proč zákonodárce systematicky umístil právní úpravu řádné péče mimo právní úpravu obecnou. Nutno však souhlasit s tím, že členové orgánů civilních korporací budou v jistých případech konfrontováni s povinností řádné péče, i když v omezeném rozsahu, a to zejména v souvislosti s podnikatelským rozhodováním, které není následkem rekonstrukce soukromého práva pouze doménou obchodních korporací.

S obsahem pojmu „*pečlivě a s potřebnými znalostmi*“, resp. se standardy a mantinely působnosti povinnosti řádné péče, se již do jisté míry vypořádala dosavadní judikatura. Jak zdůrazňují Čech a Šuk, není na člena statutárního orgánu kladena povinnost disponovat veškerými znalostmi a dovednostmi, které jsou nezbytné pro řádné plnění jeho povinností vyplývajících ze členství ve statutárním orgánu.¹¹⁷ Za předpokladu, že člen statutárního orgánu takové znalosti nemá, je nad míru logické, že se v tomto směru o jejich zajištění musí pro účely splnění podmínky řádné péče zasadit. Musí tedy zajistit posouzení věci ze strany osoby, která odbornými znalostmi či dovednostmi disponuje. Člen statutárního orgánu má dále taktéž povinnost posoudit na své vlastní

¹¹⁵ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 161.

¹¹⁶ LASÁK: *Občanský zákoník I. Obecná část...*, s. 819.

¹¹⁷ ČECH, ŠUK: *Právo obchodních společností...*, s. 159.

osobě, která jednání již speciální posouzení třetí osobou vyžadují a která nikoliv.¹¹⁸ Odpovědnost člena voleného orgánu jednatelství v rozporu s povinností péče řádného hospodáře nevyvěrá ze zamýšleného dosažení určitého výsledku činnosti, pro který je výkon funkce jakýmsi prostředkem k jeho dosažení. Je to právě výkon funkce jako takový. Ten podléhá testu péče řádného hospodáře a sám o sobě není předmětem zkoumání pro účely splnění jeho podmínek (a popř. též vyplývající odpovědnosti z porušení péče řádného hospodáře). V souvislosti s náhradou vzniklé újmy jako s výsledkem činnosti při výkonu funkce člena voleného orgánu dosavadní judikatura shodně dovodila, že pokud člen takového orgánu jednal s péčí řádného hospodáře za simultánního vzniku újmy obchodní korporace, není povinen vzniklou újmu této korporaci hradit. A to i za předpokladu, že byla následkem či výsledkem jeho jednání.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 29 Cdo 663/2013; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 29 Cdo 935/2012; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 3915/2012; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 3860/2015.

3 Přenos fiduciárních povinností v právním řádu České republiky

3.1 Povinnost korporační loajality

V návaznosti na kapitolu 2.1 Povinnost loajality je nutné připomenout doktrinální diverzifikaci povinnosti loajality. Tato povinnost je pojmána jako fragmentární část povinnosti péče řádného hospodáře připadající členovi statutárního orgánu a na straně druhé jako korporační loajalita člena (společníka, akcionáře) obchodní korporace. Korporační loajalita ve smyslu ust. § 212 ObčZ plyne dle dikce zákona z přijetí členství v korporaci. V širším smyslu má proto člen korporace povinnost „*dodržovat zakladatelské právní jednání, nezneužívat většiny nebo menšiny hlasů v korporaci, jednat v souladu s dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku, nezneužívat postavení ovládající osoby korporace, nevyvíjet tlak na orgány korporace a jejich členy, zástupce a zaměstnance korporace,...*“¹²⁰ Zákon tak přenáší fiduciární povinnost loajality včetně obecné povinnosti jednat v souladu s dobrými mravy na ovládající osobu (tzn. včetně osoby řídící, jelikož ta je ve smyslu ust. § 74 odst. 3 ZOK ovládající osobou).

Povinnost korporační loajality je striktně vázána na členství v korporaci, jelikož vlivná osoba dle ust. § 71 ZOK (jak dovozuje doktrína)¹²¹ podmínkám této povinnosti nepodléhá, ledaže bude zároveň členem korporace. V užším slova smyslu se tedy povinnost korporační loajality vztáhne pouze na ovládající a řídící osobu, a to z titulu účasti těchto osob v korporaci. Mám však za to, že vlivná osoba nebude od korporační loajality absolutně oprostěna. V otázkách vyvinění se z odpovědnosti k náhradě újmy může vlivná osoba prokázat, že při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládala, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby. Tyto fiduciární povinnosti na straně vlivné osoby implikují jistou míru existence korporační loajality, byť její rozsah nedosahuje míry korporační loajality a ani povinnosti loajality člena voleného orgánu obchodní korporace. Člen (společník, akcionář) jako takový nevykonává obchodní vedení apod., které náleží členovi statutárního orgánu a obecně ani nezastupuje obchodní korporaci ve vztahu ke třetím osobám. Povinnost loajality musí být tedy na straně člena (společníka, akcionáře) omezenější než povinnost náležející členu voleného orgánu.¹²² Pokud však ovládající nebo řídící osoba jmenuje do funkce členů volených orgánů (zejm. orgánu statutárního) své vlastní představitele a zároveň si v obchodní korporaci zachovává dominantní postavení, měly by na ni po vzoru delawarského

---

¹²⁰ DVOŘÁK, Tomáš in ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 645-656.

¹²¹ Viz. Kapitola 2.1 Povinnost loajality.

¹²² Srov. *McDaniel v. Painter*, 418 F.2d (10th Cir. 1969).

korporačního práva přejít taktéž fiduciární povinnosti. Nepřímým vlivem a kontrolou statutárního orgánu vykonává ovládající nebo řídicí osoba fakticky jednatelské oprávnění, které musí podléhat standardům povinnosti loajality.¹²³ Tím spíše bude podléhat vyššímu standardu fiduciárních povinností, pokud bude suplovat jednatelské oprávnění na úrovni člena statutárního orgánu.

Vyšší míra povinnosti loajality pojící se s funkcí člena voleného orgánu úzce souvisí s povinností péče řádného hospodáře. Členovi voleného orgánu obchodní korporace náleží obchodní vedení a zastupování obchodní korporace ve vztahu ke třetím osobám, přičemž rozhoduje o vnitřních i vnějších otázkách obchodní korporace včetně správy jejího majetku. Investice členů (společníků, akcionářů) jako prostředky k realizaci a samotné existenci obchodní korporace jsou ve většině případů spravovány osobou, která členem obchodní korporace ve smyslu ust. § 212 ObčZ být nemusí. Domnívám se však, že povinnost korporační loajality je v povinnosti loajality dle ust. § 159 odst. 1 ObčZ subsumována. Zákon v ust. § 159 odst. 1 ObčZ stanoví podmínku „*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu...*“ Přijetím funkce ve voleném orgánu obchodní korporace nabývá tedy „členství“ ve voleném orgánu, z čehož dovozují sepětí s ust. § 212 odst. 1 ObčZ. Přijetím členství ve voleném orgánu se taková osoba stává bezpochyby členem obchodní korporace, přestože její účast v obchodní korporaci není založena vlastnickým právem k podílu, nýbrž (ve většině případů) smluvním vztahem.¹²⁴ Nelze však dovodit, že členovi voleného orgánu náleží stejná práva a povinnosti vyplývající z účasti členovi (společníkovi, akcionáři) v obchodní korporaci. Korporační loajalita se pojí primárně s osobou mající majetkovou účast (resp. podíl) v obchodní korporaci.

Na základě výše uvedeného mám za to, že lze rozlišovat tři stupně povinnosti loajality (s rozdílnou mírou intenzity), a to a) jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace; b) korporační loajalitu; c) povinnost loajality člena voleného orgánu, přičemž povinnost loajality v sobě zahrnuje korporační loajalitu a korporační loajalita v sobě pojímá jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace, nikoli však naopak. Nelze mluvit o absolutní reflexi korporační loajality v povinnosti loajality člena voleného orgánu. Povinnost loajality se v jistých částech od korporační loajality fragmentárně odlišuje. Na druhou stranu se obě zmíněné povinnosti prolínají a inspiračně na sebe navazují.

---

¹²³ Kahn v. Lynch Communication Systems, Inc., 638 A.2d (Del. 1994); Sinclair Oil Corp. v. Levien, 280 A.2d (Del. 1971).

¹²⁴ Takové závěry lze dovodit primárně z jazykového výkladu.

3.2 Povinnost péče řádného hospodáře

3.2.1 Ovlivnění

Zákon v ust. § 159 odst. 1 ObčZ výslovně ukládá povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (tj. s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a s pečlivostí) pouze osobě, která přijme funkci člena ve voleném orgánu právnické osoby. Důvodová zpráva mlčí ohledně možného rozšíření povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře na jiné osoby (resp. členy obchodní korporace) než členy voleného orgánu. Lasák, Dvořák, Štenglová a Havel¹²⁵ naopak mají za to, že povinnost péče řádného hospodáře se na člena (společníka, akcionáře) obchodní korporace vůbec nevztahuje.

Lze odkázat na právní úpravu ObchZ, která péčí řádného hospodáře blíže nerozváděla a ponechávala tuto úlohu judikaturní interpretaci zákona. Ten v ust. § 194 odst. 5 ObchZ stanovil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře především členům představenstva akciové společnosti. Tato povinnost se nicméně i dále vztahovala na členy dozorčí rady akciové společnosti (ust. § 200 odst. 3 ObchZ) a jednatele (ust. § 135 odst. 2 ObchZ). Domnívám se však, že nejdůležitějším ust. zákona ve vztahu k přenosu fiduciární povinnosti na vlivnou osobu¹²⁶ bylo ust. § 66 odst. 6 ObchZ. Zákon v něm výslovně stanovil, že „*ustanovení tohoto zákona a zvláštních právních předpisů o odpovědnosti a ručení orgánů a členů orgánů společnosti se vztahují také na osoby, které na základě dohody, podílu na společnosti či jiné skutečnosti ovlivňují podstatným způsobem chování společnosti, přestože nejsou orgány ani členy orgánů společnosti, bez zřetele k tomu, jaký vztah ke společnosti mají.*“¹²⁷ ObchZ tak rozšířil přezkum odpovědnosti a ručení i na osoby, které formálně nevykonávají exekutivní funkci ve výkonném orgánu obchodní společnosti, ale prostřednictvím svého vlivu (určeného zákonnými předpoklady a kvalitami) ovlivňují podstatným způsobem fakticky chod společnosti. Vlivná osoba tak stojí na místě neformálního statutárního orgánu (tzv. *shadow-director* či *director de-facto*). Mám za to, že jednání vlivné osoby podléhá v souladu s dikcí zákona standardu péče řádného hospodáře pouze za předpokladu, že vlivná osoba supluje funkci formálního statutárního orgánu. Důležitá je však míra vykonávaného vlivu a jeho kvalita. Štenglová nadto zmiňuje, že zákonodárce legislativní změnou (zákon č. 370/200 Sb.) převzal odpovědnost a ručení vlivné osoby velice restriktivně (s přihlédnutím k zahraničním právním úpravám).

ZOK však dikcí ObchZ promítá systematicky odlišně. Není proto zcela jasné, zdali by pravidla jednání členů orgánů upravená v ust. § 51-53 ZOK mohla eventuálně dopadnout na

¹²⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 135.

¹²⁶ V souvislosti s mírou ovlivnění a užitím výkladového argumentu *a minori ad maius* se tím spíše toto ustanovení užije na ovládající a řídicí osobu, které vykonává kvalifikovanější stupeň vlivu, než jakým je ovlivnění.

¹²⁷ § 66 odst. 6 historické znění: zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění zákona č. 370/2000 Sb. účinném ke dni od 1. 1. 2014.

jednání vlivné osoby. Ust. § 70 totiž vylučuje užití dílu 7 a 8 ZOK (vyjma taxativně vyjmenovaných ust. zákona) na nejvyšší orgán kapitálové společnosti a družstva. Ust. týkající se porušení povinnosti péče řádného hospodáře a náhrady způsobené újmy či vydání prospěchu z takového jednání však mezi výjimkami stanoveny nejsou. Šuk¹²⁸, Alexander a Lasák¹²⁹ považují dikci ust. § 70 ZOK za nešťastnou s odkazem na pravidla o střetu zájmů apod., avšak výslovně neřeší povinnost péče řádného hospodáře. Na základě jazykového výkladu je zřejmé, že se pravidla jednání členů orgánu dle ust. § 51-53 ZOK na nejvyšší orgán kapitálové společnosti, družstva a jeho členy vztahovat nebudou. Domnívám se ale, že za použití interpretačního pravidla *e ratione legis* (tedy subjektivně historického výkladu) lze dospět k závěru, že úmyslem zákonodárce nebylo vyjmout nejvyšší orgán kapitálové společnosti a družstva z působnosti zákona bez dalšího. Zákonodárce měl zřejmě v úmyslu oprostít nejvyšší orgán kapitálových společností a družstva od povinností a případné odpovědnosti, kterou lze reparovat na základě jiných ust. zákona; *ad absurdum* k možnosti sanace vůbec nepřistoupit. V případě vlivné osoby tak na základě systematického výkladu přichází v úvahu primárně užití ust. § 71 ZOK. Vyčlenění nejvyššího orgánu kapitálové společnosti a družstva z působnosti ust. § 51-53 ZOK má v mnoha případech hlavně praktický účinek. Např. ve smyslu ust. § 53 odst. 3 ZOK by docházelo k absurdní situaci, na základě které by vlivná (tj. vlivná, ovládající i řídicí) osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, byla nucena uzavřít smlouvu o náhradě újmy sama se sebou. To však jen za předpokladu, pokud by např. povinná osoba byla jediným společníkem (akcionářem) kapitálové společnosti. Omezení hlasovacího práva se totiž neuplatní na případy, kdy všichni společníci (ust. § 173 odst. 2 ZOK) nebo akcionáři (ust. § 427 odst. 2 ZOK) jednají ve shodě.

Objektivně teleologickým výkladem však lze dospět k závěru, že účelem ust. § 70 ZOK bylo vyjmout nejvyšší orgán kapitálové společnosti a družstva z působnosti ust. § 51-53 ZOK, jelikož členům těchto orgánů nenáleží obchodní vedení kapitálové společnosti. Avšak za předpokladu, že společník (akcionář) fakticky funkci člena statutárního orgánu vykonává, není dle mého názoru dispozice ust. § 70 ZOK naplněna. Tím spíše by takový společník (akcionář) měl při výkonu funkce člena statutárního orgánu *de facto* odpovídat dle standardu péče řádného hospodáře (solidárně s členy statutárního orgánu, kteří svým jednáním porušili povinnost péče řádného hospodáře).

---

¹²⁸ ŠUK, Petr. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 167.

¹²⁹ ALEXANDER, Juraj, LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 556-588.

3.2.1.1 Náhrada způsobené újmy v reflexi porušení péče řádného hospodáře

Účelem aktivace reparační funkce dle ust. § 71 ZOK je zejména náhrada újmy, která vznikla ovlivněné obchodní korporaci působením rozhodujícího vlivu vlivné osoby. Souhlasím s Havlem¹³⁰ a Doležilem¹³¹, že dikce zákona v ust. § 71 ZOK reflektuje zásadu *neminem laedere* (ust. § 3 odst. 1 ObčZ) a prevenční povinnost (ust. § 2900 ObčZ). Pokud však vlivná osoba skutkovou podstatu včetně všech kvalifikačních znaků v ust. § 71 ZOK naplní, poruší zákonem stanovenou povinnost a bude tedy povinna způsobenou újmu nahradit. Vlivná osoba (škůdce) dle ust. § 2910 ObčZ nahradí ovlivněné osobě (poškozenému) újmu, kterou jí způsobila. Zavinění je na základě vyvratitelné právní domněnky dle ust. § 2911 ObčZ presumováno ve formě nedbalosti, nicméně záleží na vlivné osobě, zdali využije možnosti se z odpovědnosti za újmu vyvinut. Vlivná osoba však musí prokázat, že jednala v dobré víře (ust. § 7 ObčZ), informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby. Prokázáním těchto skutečností naplní vlivná osoba mimo jiné znaky povinnosti loajality, které za určitého předpokladu mohou dosahovat kvality korporační loajality dle ust. § 212 odst. 1 ObčZ. I když vlivná osoba nemusí být vždy členem obchodní korporace, inklinuje charakter povinnosti loajality spíše k loajalitě korporační. Dovození tak z primárního postavení vlivné, ovládající a řídicí osoby jako člena nejvyššího orgánu kapitálové společnosti a družstva, nikoli jako člena voleného orgánu. Funkce člena voleného orgánu obchodní korporace s sebou automaticky přináší povinnost péče řádného hospodáře subsumující povinnost loajality, jejíž porušení však ust. § 71 ZOK nepostihuje. Pokud tedy vlivná osoba exkulpační důvody prokáže, z povinnosti k náhradě újmy pro porušení zákona se vyvine.

V otázce odpovědnosti a náhrady újmy za porušení péče řádného hospodáře však dochází ke konfliktu (resp. multiplikaci) skutkových podstat, na základě kterých může být způsobená újma sanována. Lasák¹³² se na základě smluvního vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu¹³³ domnívá, že pokud člen voleného orgánu dle ust. § 159 ObčZ poruší svou povinnost jednat jako řádný hospodář, bude tento člen povinen nahradit škodu dle ust. § 2913 ObčZ. Od člena voleného orgánu se očekává, že bude svou funkci vykonávat s nezbytnou loajalitou¹³⁴, s potřebnými znalostmi a s pečlivostí. Takový člen voleného orgánu dává dle ust. § 5 ObčZ najevo, že je schopen v objektivním měřítku jednat v otázkách obchodní korporace jako odborník

¹³⁰ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLIOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 167.

¹³¹ DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 592-598.

¹³² LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 820-821.

¹³³ Jelikož vztahy mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu jsou primárně smluvní povahy. Pokud se tedy neřídí smlouvou o výkonu funkce dle ust. § 59 a násl. ZOK, řídí se výkon funkce člena voleného orgánu dle právní úpravy příkazní smlouvy dle ust. § 2430 a násl. ObčZ.

¹³⁴ Srov. povinnost korporační loajality dle ust. § 212 odst. 1 ObčZ.

(profesionál). Tím spíše by pak v souladu s tímto standardem měl jednat podnikatel ve smyslu ust. § 420 ObčZ, u něhož je odbornost dle ust. § 5 ObčZ presumována. Zákon tak v případě vlivné osoby povinnost péče řádného hospodáře nekonstruuje. Faktickým působením rozhodujícího vlivu totiž není možné nahradit smluvní vztah vzniklý mezi obchodní korporací a členem jejího voleného orgánu. Vlivnou osobou bude ve většině případů osoba, která s obchodní korporací netvoří jiné než faktické pouto (není společníkem či akcionářem).

Normováním zákonné povinnosti dle ust. § 71 odst. 1 ZOK však zákon na vlivnou osobu přenáší jiné fiduciární povinnosti. Primárně povinnost jednat v dobré víře (*bona fides*), která je obecnou právní zásadou. Mimo to je na straně vlivné osoby, aby *bona fides* ovlivnila rozhodujícím významným způsobem chování ovlivněné osoby (obchodní korporace) za předpokladu, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné obchodní korporace. Domnívám se, že povinnost jednat informovaně vychází z povinnosti řádné péče (*duty of care*). Zákonodárce promítl totožnou dikci řádné péče zároveň v ust. § 51 odst. 1 ZOK. Mám tedy za to, že pro přenos fiduciárních povinností (včetně povinnosti řádné péče a povinnosti loajality) využil novou skutkovou podstatu, která se váže speciálně k právní úpravě podnikatelských seskupení. Zřejmá je taktéž vůle zákonodárce oddělit povinnost péče řádného hospodáře člena voleného orgánu obchodní korporace upravenou v ust. § 159 ObčZ a povinnosti ve smyslu ust. § 71 odst. 1 ZOK na straně vlivné osoby (jelikož ty jsou konstruovány pro účely členství v nejvyšším orgánu obchodní korporace).

3.2.1.2 Shrnutí

Docházím k závěru, že péče řádného hospodáře se v českém právním řádu dle doktríny a judikatury¹³⁵ vztahuje *ex lege* pouze ke členovi voleného orgánu (tedy nikoli k nejvyššímu orgánu kapitálové společnosti a družstva). Fragmentárně se nicméně uplatní i na jednání vlivné osoby (v případě kvalifikovaného užití vlivu). Pro osobu ovlivněnou bude zřejmě snazší domoci se náhrady újmy způsobené ovlivnění prostřednictvím ust. § 71 ZOK nežli prozatím pouze teoretickou konstrukcí přenosu fiduciární povinnosti péče řádného hospodáře na vlivnou osobu. Při náhradě újmy dle ust. § 2913 ObčZ by navíc bylo nutné užít analogii zákona (*analogia legis*), jelikož ten hovoří o odpovědnosti za porušení smlouvy. V případě vlivné osoby, která nemusí být ani společníkem (akcionářem) ovlivněné obchodní korporace, však smlouva o výkonu funkce (nebo smlouva příkazní) formálně neexistuje.

---

¹³⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 7 Tdo 1396/2008; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. listopadu 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007; apod.

3.2.2 Ovládání

Ovládající osobou může být ve smyslu ust. § 74 a násl. ZOK zejména většinový společník, který má většinu hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci dle ust. § 73 ZOK. Dále pak budou ovládajícími osobami osoby jednající ve shodě dle ust. § 78 ZOK. Stěžejní je však zákonná struktura vyvratitelných domněnek, která presumuje existenci ovládající osoby. Žádoucí jednání tedy leží na straně domnělé ovládající osoby, která může existenci kvalifikovaného vlivu vůči ovládané osobě vyvrátit. Ovládání je kvalifikovanějším stupněm ovlivnění a tím spíše by se na něj měly uplatnit závěry kapitoly 3.2.1.1 týkající se právní úpravy ovlivnění. Domnívám se, že lze v této souvislosti vycházet z obecné skutkové podstaty dle ust. § 71 ZOK. V okamžiku aktivace reparační funkce ust. § 71 ZOK (tedy sanace způsobené újmy ovládané osobě) bude však ze strany ovládající osoby jednodušší prokázat, že není ovládající osobou (ust. § 75 ZOK, popř. že ovládající osoby nejednaly ve shodě dle ust. § 78 ZOK). Mám za to, že pokud snaha ovládající osoby o vyvrácení domněnky existence ovládání selže, bude ovládající osoba nucena mimo jiné prokázat dodržení fiduciárních povinností ve smyslu ust. § 71 odst. 1 ZOK.

3.2.2.1 Obdobná aplikace pravidel na jednání vlivné nebo ovládající osoby

Zákon v ust. § 76 ZOK připouští obdobnou aplikaci některých taxativně určených ust. na právní vztahy vznikající v rámci podnikatelských seskupení. Interpretační otázkou je však aplikace jednotlivých částí výše uvedeného ust. na vlivnou, ovládající nebo řídicí osobu. Na základě jazykového výkladu je zřejmé, že ust. § 76 odst. 1 ZOK se vztahuje pouze na vlivnou a ovládající osobu kromě osoby řídicí. Shodně argumentuje též Havel¹³⁶, pokud tvrdí, že zákon pod pojem vlivné osoby subsumuje vlivnou, ovládající i řídicí osobu. Pokud by tedy zákonodárce zamýšlel vztáhnout pravidlo z ust. § 76 odst. 1 ZOK i na osobu řídicí (srov. ust. § 76 odst. 2, 3 ZOK), použil by enumerativní výčet všech osob, na které se pravidlo vztahuje, popř. by je podřadil pod pojem osoby vlivné. Ve prospěch tohoto výkladu hovoří i systematický výklad zákona, jelikož právní úprava řídicí osoby (resp. koncernu) následuje až v ust. § 79 a násl. ZOK.

Ust. § 76 odst. 1 ZOK vztahuje obdobné použití pravidel o střetu zájmů na jednání člena orgánu obchodní korporace, byť je takový člen pod vlivem vlivné nebo ovládající osoby. Člen orgánu obchodní korporace má tedy zákonnou povinnost informovat obchodní korporaci o existenci vlivu či ovládání.¹³⁷ Přestože ust. § 76 odst. 1 ZOK klade důraz na informovanost obchodní korporace, sám ovlivněný či ovládaný člen jejího orgánu není zbaven povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Shledávám nicméně, že fiduciární povinnosti pojící se s ust. § 76 odst.

---

¹³⁶ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 184.

¹³⁷ Srov. Tamtéž.

1 ZOK zůstávají převážně na straně člena voleného orgánu obchodní korporace. Ovlivnění a ovládání má v tomto směru zásadní roli, ovšem konečný standard povinnosti péče řádného hospodáře a pravidel o střetu zájmů setrvává z dílky zákona na straně ovlivněného či ovládaného člena orgánu obchodní korporace zachován.

Naprosto klíčovým je ust. § 76 odst. 2 a 3 ZOK. Toto ustanovení je rozhodující v otázkách přenosu fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu. Ust. § 76 odst. 2 ZOK totiž váže na vlivnou nebo ovládající osobu obdobnou aplikaci pravidel o odpovědnosti za příspěvěk k úpadku obchodní korporace. Konkrétně se tak na vlivnou nebo ovládající osobu obdobně uplatní právní úprava vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce ve voleném orgánu. Velice složitým se zdá být odkaz na obdobnou aplikaci ust. § 65 ZOK, který v původním znění zákona nebyl, nicméně v rámci legislativního procesu došlo k jeho doplnění.¹³⁸ Havel¹³⁹ a Doležil¹⁴⁰ v podstatě vylučují obdobnou aplikaci ust. § 65 ZOK na vlivnou nebo ovládající osobu. Ta totiž nad rámec ust. § 63 a 64 ZOK určuje možnost soudu rozhodnout i *ex officio* o vyloučení člena statutárního orgánu, který v posledních třech letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře z funkce (případně péči vyplývající z jiného právního předpisu). Havel a Doležil však tvrdí, že vlivná ani ovládající osoba zákonnou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře nemají, a dispozice normy tudíž nemůže být v rámci českého právního řádu nikdy naplněna.

Vlivná nebo ovládající osoba bude podléhat působnosti ust. § 65 ZOK zejména v případech, kdy přijme funkci ve statutárním orgánu ovlivněné nebo ovládané obchodní korporace. V takovém případě není pochyb, že bude nést odpovědnost za porušení fiduciárních povinností (povinnosti péče řádného hospodáře dle ust. § 159 odst. 1 ObčZ atd.). Souhlasím s Havlem¹⁴¹, že faktická existence vlivu bez formálního (smluvního) vztahu mezi vlivnou nebo ovládající osobou a obchodní korporací (ovlivněnou nebo ovládanou obchodní korporací) nezakládá ze zákona přenos fiduciárních povinností bez dalšího. Vlivná nebo ovládající osoba má povinnost loajality dle ust. § 212 odst. 1 ObčZ pouze za předpokladu, že je společníkem (akcionářem) ovlivněné nebo ovládané obchodní korporace, případně osobou v obdobném postavení. Tuto povinnost však musí doplnit povinností řádné péče, jelikož samostatně nedosahuje korporáčnické loajality míry povinnosti loajality člena voleného orgánu a ani péče řádného hospodáře.

---

¹³⁸ Srov. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLIČOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185.

¹³⁹ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLIČOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185.

¹⁴⁰ DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 606-625.

¹⁴¹ HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLIČOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185.

I přes výše uvedené se však domnívám, že zákon konstruuje širokou škálu možností pro přenesení fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu. Tyto fiduciární povinnosti vlivným nebo ovládajícím osobám zákon výslovně neukládá, nicméně prostřednictvím ust. § 76 odst. 2 a 3, § 65, § 66, § 68 a § 69 odst. 2 ZOK dává soudu interpretační prostor pro jejich rozšíření (vztažení) na vlivnou nebo ovládající osobu.

3.2.2.2 Shrnutí

Netvrdím tedy, že zákonná povinnost péče řádného hospodáře a povinnost loajality pro vlivnou nebo ovládající osobu platí bez dalšího. Souhlasím však ale s Havlem¹⁴², že rozhodnutí soudu může za určitých individuálně stanovených podmínek vlivné nebo ovládající osobě fiduciární povinnosti založit. Judikaturním výkladem zákona lze dospět k závěru, že pokud vlivná nebo ovládající osoba vykonává vliv vůči ovlivněné nebo ovládané obchodní korporaci, vztahují se na ni fiduciární povinnosti. Mám za to, že vliv musí ze strany vlivné nebo ovládající osoby dosahovat takové kvality, která nahrazuje jakoukoli vůli statutárního orgánu nebo jeho člena. To platí zejména za předpokladu, pakliže můžeme označit členy statutárního orgánu za tzv. „*bílé koně*“, kteří jenom zprostředkovávají vůli vlivné nebo ovládající osoby.¹⁴³ Prokáže-li statutární orgán nebo jeho člen, že vlivná nebo ovládající osoba prostřednictvím svého vlivu v obchodní korporaci fakticky vykonávala jeho funkci, měl by soud vztáhnout standard fiduciárních povinností i na takovou vlivnou nebo ovládající osobu. Neznamená to však, že by měla být odpovědnost statutárního orgánu nebo jeho člena *ex ante* vyloučena. Podobný prostředek realizace přenosu fiduciárních povinností reflektuje judikatura státu Delaware.¹⁴⁴ I když samotná právní úprava korporačního práva státu Delaware přenos fiduciárních povinností výslovně nezakládá, dochází k přenosu standardů jednání *ad hoc* prostřednictvím soudního rozhodnutí. Pokud tedy činností zákonodárce vznikla mezera v zákoně a soudobá právní úprava přenos výše uvedených standardů jednání do díkce zákona výslovně nepromítá, musí judikatura na takovou situaci reagovat v rozsahu zásad soukromého práva.

I za předpokladu, že bude záviset na individualitě posuzovaného případu, nedomnívám se, že by se člen statutárního orgánu obchodní korporace mohl zprostit veškerých svých povinností vyplývajících z funkce ve voleném orgánu, a to přenosem fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu. Ideálně by měl za porušení fiduciárních povinností odpovídat společně (solidárně dle ust. § 1872 a násl. ObčZ) s vlivnou nebo ovládající osobou.

---

¹⁴² HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLIOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185-186.

¹⁴³ Srov. podobné užití vlivu v Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 7 Tdo 1396/2008.

¹⁴⁴ Srov. Kapitulu 4.

3.2.3 Koncern

Koncern, ve kterém jsou jedna nebo více osob podrobeny jednotnému řízení, je tzv. nevyšším stupněm podnikatelského seskupení ve smyslu ust. § 79 a násl. ZOK. S odkazem na kapitolu 1.1.3 je nezbytné odkázat na právní úpravu odpovědnosti za způsobenou újmu na straně řízené osoby. S vypořádáním újmy na straně řídicí osoby se pojí zejména existence tzv. koncernové deklarace ve smyslu ust. § 79 odst. 3 ZOK. Splněním této informační povinnosti, tedy přiznáním existence koncernu, vzniká na straně podnikatelského seskupení tzv. koncernové privilegium.¹⁴⁵ Přiznaný koncern tak může pro případ sanace újmy na straně řízené osoby postupovat dle ust. § 72 ZOK a (pokud nebyla doposud v rámci koncernu vyrovnána) způsobenou újmu vykompenzovat. Problematické je však ust. § 81 ZOK, které upravuje povinnosti členů orgánů řízené osoby. Zákon tak v ust. § 81 odst. 2 ZOK stanoví, že člen orgánu řízené osoby, popř. osoba v obdobném postavení včetně prokuristy, není při výkonu své funkce zbavena povinnosti naplňovat standard péče řádného hospodáře. Tím spíše náleží řídicí osobě, pokud je společníkem řízené osoby, povinnost korporační loajality ve smyslu ust. § 212 ObčZ.

Člen orgánu řízené osoby tak musí rozpoznat, zdali je pokyn řídicí osoby z povahy věci výhodný či nevýhodný. Černá¹⁴⁶ správně dovozuje, že pokyn řídicí osoby nesmí primárně odporovat zákonu, dobrým mravům a ani společenské smlouvě ve smyslu ust. § 3 odst. 3 ZOK. Dále bude člen orgánu řízené osoby zkoumat případný rozpor mezi možnými následky realizace pokynu řídicí osoby a jednotnou politikou koncernu či koncernovou strategií. Černá tak spatřuje porušení péče řádného hospodáře ze strany člena orgánu řízené osoby zejména v jednání, jehož realizací by došlo k protiprávnímu jednání či odchýlení od jednotné koncernové politiky.¹⁴⁷ Tito členové orgánu řízené osoby se však mohou své povinnosti k náhradě újmy zprostit, pokud prokážou, že mohli rozumně předpokládat splnění podmínek dle ust. § 72 odst. 1, 2 ZOK. Možnost vyvinění se váže na požadavek rozumného předpokladu ve smyslu ust. § 81 odst. 2 věty za středníkem ZOK. Doležil¹⁴⁸ zmiňuje, že „*rozumný předpoklad*“ na straně člena orgánu řízené osoby není nejvyšším standardem. „*V zásadě znamená, že členové statutárního orgánu nemusí činit veškerá opatření a obstarávat si všechny relevantní informace, které souvisí s dopadem jednotného řízení a navazujících pokynů na řídicí osobu.*“¹⁴⁹ Musí však vytvořit vhodné podmínky a dokumentaci nezbytnou pro provedení konečného rozhodnutí, popř. si od řídicí osoby vyžádat informace potřebné pro doplnění a finalizaci rozhodovacího procesu.

---

¹⁴⁵ Srov. blíže kapitolu 1.1.3.4

¹⁴⁶ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 629-636.

¹⁴⁹ Tamtéž.

Klíčovou otázkou je absence koncernové deklarace, a tedy nemožnost využití koncernového privilegia dle ust. § 72 ZOK při vnitrokoncernové sanaci vzniklé újmy. Černá proto dovozuje, že v případě nepřiznaného koncernu dojde k aktivaci reparační funkce dle ust. § 71 ZOK. Člen orgánu řízené osoby, který porušil povinnost péče řádného hospodáře tím, že realizoval pokyn řídicí osoby v rozporu se standardem této péče, bude povinen nahradit způsobenou újmu. Neprokázáním splnění podmínky dle ust. § 81 odst. 2 ZOK ze strany člena orgánu řízené osoby a naplněním skutkové podstaty dle ust. § 71 odst. 1 ZOK ze strany řídicí osoby bude založena solidární povinnost k náhradě způsobené újmy.¹⁵⁰ Černá polemizuje nad výjimečným užitím nároku na náhradu způsobené újmy právě pro porušení povinnosti péče řádného hospodáře.¹⁵¹ Postih člena orgánu řízení obchodní korporace hrozí spíše sporadicky, jelikož řídicí osoba bude povětšinou jednat v zájmu koncernu jako celku, byť s možnými odchylkami od jednotné koncernové politiky. Pokud k výše uvedeným porušením dojde, bude to právě řídicí osoba, vůči které se nárok na náhradu újmy uplatní prvotně (a to z praktického hlediska snazší vymahatelnosti způsobené újmy).

Kritickými situacemi, při nichž riziko potenciálního uplatnění nároku vůči členovi orgánu řízené osoby vzrůstá, jsou zejména změny vlastnické struktury na straně ovládající nebo řídicí osoby, popř. taktéž prohlášení úpadku ovládané či řízené osoby.¹⁵² „*Insolvenční správce je motivován (a povinen) k uplatnění všech nároků, které obchodní korporaci vznikly, včetně práv na náhradu újmy způsobené porušením povinnosti péče řádného hospodáře.*“¹⁵³ Mám za to, že individuální motivace ze strany řízené obchodní korporace je rozhodující nejen k postihování porušení fiduciárních povinností na straně člena jejího orgánu. Za stěžejní prvek pro uplatnění nároku na náhradu újmy (která vznikla ovládané nebo řízené obchodní korporaci) považují právě motivaci (případně také povinnost) k uplatnění všech potenciálních nároků poškozené obchodní korporace. Stejný zájem připadá menšinovému společníkovi při užití derivativní žaloby (ust. § 371 a násl. ZOK).

3.2.3.1 Shrnutí

Zastávám názor, že i když zákon výslovně standard povinnosti péče řádného hospodáře pro ovládající a řídicí osobu nestanoví, lze ji na tyto osoby za individuálně stanovených podmínek vztáhnout. Judikatura dovodila, že ovládající osoba realizuje svá rozhodnutí (resp. utváří svou vůli užitím vlivu v ovládané obchodní korporaci) na základě vnitřního vztahu k ovládané obchodní korporaci. Ovládající osoba tak užívá ovládanou obchodní korporaci jako „prázdnou schránku“,

---

¹⁵⁰ ČERNÁ: *O koncernu...*, s. 33-41.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Tamtéž..

prostřednictvím které uskutečňuje svou vlastní vůli.¹⁵⁴ Vůle ovládající osoby je tak promítnuta do jednání (rozhodnutí) ovládané obchodní korporace, která je sama o sobě pouhým prostředkem pro její realizaci. Ačkoli konečné rozhodnutí spočívá stále na vůli ovládané osoby, je hranice mezi přímým a nepřímým jednáním ovládající osoby promítajícím se ve finálních rozhodnutích ovládané osoby velmi malá. Odpovědnost ovládající osoby prohlubuje judikatura do té míry, že samotný statutární orgán ovládající osoby (nebo jeho člen) není původcem vlivu. Tím je ovládající osoba jako taková.¹⁵⁵

Ad absurdum lze uvažovat o situaci, kdy si nejvyšší orgán kapitálové obchodní korporace atrahuje jednatelské oprávnění (resp. oprávnění náležející výslovně statutárnímu orgánu kapitálové obchodní korporace). Judikatura i doktrína již dovodily, že taková atrakce ze strany nejvyššího orgánu kapitálové společnosti není možná.¹⁵⁶ Pokud by se valná hromada na takovém rozhodnutí usnesla, bude se na něj dle ust. § 45 odst. 1 ve spojení s ust. § 245 věty druhé ObčZ hledět, jako by nebylo přijato. Pokud by však k atrakci jednatelského oprávnění skutečně došlo a ovládaná osoba by prostřednictvím svého statutárního orgánu (či člena) pokyn ovládající osoby realizovala, dopadly by fiduciární povinnosti i na ovládající osobu (*director de-facto*).¹⁵⁷ Domnívám se, že v případě takové atrakce jednatelských oprávnění by na sebe ovládající osoba vztáhla fiduciární povinnosti náležející statutárnímu orgánu.¹⁵⁸ Soudu by tak připadl úkol zkoumat možný přenos fiduciárních povinností na ovládající (popř. řídicí) osobu, a to za předpokladu, že by ovládaná osoba (popř. její likvidátor, společník nebo jiná osoba s právním zájmem k náhradě způsobené újmy) uplatnila u soudu nárok na náhradu újmy z titulu poškozeného. Soud by pak měl na základě individuálního posouzení daného případu dospět eventuálně k závěru, zdali má jednání ovládající osoby znaky jednatelského oprávnění (resp. znaky obchodního vedení náležejícího statutárnímu orgánu). Pokud kvalita jednání ovládající osoby výše uvedené podmínky naplní, musí soud vztáhnout standard fiduciárních povinností i na tuto ovládající osobu.

---

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 3552/2009.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2009, sp. zn. 5 Tdo 875/2009. Členové statutárního orgánu ovládající a ovládané osoby však ručili za splnění závazků k náhradě škody dle ust. § 66a odst. 15 ObchZ ve spojení s ust. § 303 a násl. ObchZ.

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. srpna 2008, sp. zn. 3 Tdo 1031/2008; ŠUK, Petr. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 367.

¹⁵⁷ Tím není dotčena trestněprávní odpovědnost na straně ovládající osoby, ovládané osoby a členů jejich orgánů.

¹⁵⁸ Takový nežádoucí důsledek by dle mého nebylo možné jakýmkoli způsobem odvrátit.

4 Přenos fiduciárních povinností v právním řádu státu Delaware

Korporační právo státu Delaware diferencuje fiduciární povinnosti odlišně od tuzemské právní úpravy. Povinnost loajality tak není ve smyslu Delaware Code podřazena povinnosti péče řádného hospodáře. Nijak ji nesubsumuje. Oproti tomu doktrína konstruuje povinnost loajality (*duty of loyalty*) a povinnost řádné péče (*duty of care*) jako odlišné standardy, jímž podléhá výkon funkce člena voleného orgánu. Obchodní vedení a zastupování obchodní korporace navenek náleží ve smyslu ust. § 141 písm. a) Delaware Code statutárnímu orgánu (označovanému jako *Board of Directors* – může být představován členy představenstva obchodní korporace, popř. sborem jednatelů).¹⁵⁹

Vliv právních jednání (resp. správa majetku třetích osob) uvnitř a vně obchodních korporací a s nimi se pojící nutnost dodržování fiduciárních povinností dopadá však v delawarském korporacním právu (kromě členů výkonných orgánů ve smyslu ust. § 141 písm. a) Delaware Code) také na osobu majoritního společníka (akcionáře). To pouze za předpokladu, že takový společník (akcionář) svým jednáním (ať už je právní či faktické) omezuje práva minoritních společníků (akcionářů) nebo jedná k újmě obchodní korporace. Majoritním společníkem (akcionářem), působícím vůči obchodní korporaci jako ovládané osobě, se pro účely delawarského korporacního práva rozumí společník (akcionář) vlastnící většinový podíl v obchodní korporaci. Dále se ovládající osobou rozumí též společník (akcionář), který rozhoduje o obchodních otázkách korporace (resp. vykonává fakticky její obchodní vedení), bez nutnosti dispozice s většinovým podílem.¹⁶⁰

Nejvyšší soud státu Delaware dovedl, že společník (akcionář) nakládající s podílem nedosahujícím 50 % účasti v obchodní korporaci, není bez dalšího ovládající osobou. Dominantní postavení společníka (akcionáře) v obchodní korporaci proto musí primárně prokázat minoritní společník (akcionář).¹⁶¹ Jeho úkolem je unést břemeno tvrzení a břemeno důkazní, a tak existenci dominantního postavení žalovaného společníka (akcionáře) před soudem osvědčit. Pokud ovládající společník (akcionář) nenakládá s většinovým (alespoň 50%) podílem v obchodní korporaci, bude tím spíše nutné jeho dominantní postavení před soudem dokázat a předložit soudu

---

¹⁵⁹ STATE OF DELAWARE. *The Delaware Way: Deference to the Business Judgment of Directors Who Act Loyally and Carefully* [online]. The Official Website of the First State, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <http://corplaw.delaware.gov/eng/delaware_way.shtml>.

¹⁶⁰ Unocal Corp. v. Mesa Petroleum Co., 493 A.2d 946 (Del. 1985); Aronson v. Lewis, 473 A.2d (Del. 1984); Ivanhoe Partners v. Newmont Min. Corp. 535 A.2d (Del. 1987).

¹⁶¹ V kontextu rozhodnutí soudu půjde ve většině případů o osobu minoritního společníka (akcionáře), jako žalobce domáhajícího náhrady újmy z důvodu porušení fiduciárních povinností na straně dominantního (resp. vlivného) společníka (akcionáře).

důkazy představující projevy dominance takového společníka (akcionáře) vůči obchodní korporaci [resp. jejím společníkům (akcionářům)].¹⁶²

V případě Kahn v. Lynch Communication Systems, Inc., 638 A.2d (Del. 1994) dospěl soud k závěru, že akcionář nakládající s 43% podílem v obchodní korporaci je ovládající osobou (tedy má dominantní postavení, přičemž na jeho straně leží povinnost unést břemeno tvrzení a břemeno důkazní k prokázání opaku). Akcionář využíval faktického vlivu a tlaku na výkonný orgán obchodní korporace, když hrozil, že neschválí klíčová rozhodnutí, pokud statutární orgán nevysloví souhlas s návrhem fúze, který tento akcionář předložil.¹⁶³ Společníkem (akcionářem) v dominantním postavení (*controlling shareholder*) může být i společník (akcionář) nakládající pouze s 26% podílem v obchodní korporaci.¹⁶⁴ Posouzení, zdali je společník (akcionář) v postavení ovládající osoby bude proto velice individuální. Lze však dovozovat, že s klesající mírou účasti v obchodní korporaci se bude prokazování existence dominantního postavení (ovládající osoby) progresivně ztěžovat.

Zejména minoritní akcionáři obchodních korporací budou usilovat o zamezení zneužití vlivu ze strany ovládající osoby. Právě tito akcionáři budou rozporovat dodržení fiduciárních povinností ze strany majoritních akcionářů (jako ovládajících osob), a to především v souvislosti s vytěsněním, přeměnou obchodní korporace, popř. jiným právním jednáním podléhajícím vlivu. Akty majoritního společníka (akcionáře) vůči ovlivněné (ovládané) obchodní korporaci (a jejich následky) lze jen těžko reparovat pouze prostřednictvím náhrady újmy vzniklé z porušení fiduciárních povinností členů statutárního orgánu. Majoritní (většinový) společník (akcionář) má kapacitu si prostřednictvím svého dominantního postavení složení statutárního orgánu (jeho členů) vynutit. Lze tedy předpokládat, že takto ustavený statutární orgán (jeho člen) bude postupovat v souladu se zájmem společníka (akcionáře), který ho do funkce jmenoval. Takové jednání je v rozporu s požadavkem povinnosti loajality a řádné péče (resp. ostatních fiduciárních povinností). Pro porušení těchto povinností se lze na členech statutárního orgánu domáhat náhrady újmy z porušení povinnosti loajality a řádné péče mimo jiné prostřednictvím derivativních žalob společníků (akcionářů). Judikatura nicméně v mnoha případech dovodila, že výše uvedeným standardům jednání je nezbytné podrobit též majoritního společníka (akcionáře). To pouze za předpokladu, že se prokáže společníkovo (akcionářovo) dominantní postavení, výkon funkce člena statutárního orgánu *de-facto*, nebo jiný způsob ovlivnění obchodní korporace k její újmě.

---

¹⁶² Citron v. Fairchild Camera & Instrument Corp., Del.Supr., 569 A.2d (1989).

¹⁶³ Kahn v. Lynch Communication Systems, Inc., 638 A.2d (Del. 1994).

¹⁶⁴ Srov. HALPER, M. Jason, CADWALADER, WICKERSHAM and TAFT LLP. 2016 *Year in Review: Corporate Governance Litigation and Regulation* [online]. The Harvard Law School Forum on Corporate Governance and Financial Regulation, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<https://corpgov.law.harvard.edu/2017/01/31/2016-year-in-review-corporate-governance-litigation-and-regulation-2/#more-78002>>.

4.1 Povinnost loajality

V dílčích souvislostech pojmá delawarské korporační právo povinnost loajality jako kombinaci povinnosti dobré víry, jednání v zájmu obchodní korporace, a to včetně povinnosti vyvarovat se jakýchkoli jednání, která by mohla obchodní korporaci přivodit újmu. Povinnost loajality proto vylučuje jakoukoli účast na protiprávních jednáních, která mohou mít za následek neoprávněné zvýšení zisku na straně obchodní korporace. Osoba (člen výkonného orgánu) disponující povinností loajality musí jednat (a řídit společnost včetně jejích vnitřních politik) v souladu s veškerými právními předpisy (včetně předpisů vnitřních). Dále také náleží této osobě povinnost zvážit veškeré neblahé následky, které by jednotlivé jednání (příčící se povinnosti loajality) mohlo obchodní korporaci přivodit. Právní úprava státu Delaware proto dává členům statutárního orgánu (*Board of Directors*) skutečně širokou volnost uvážení, např. v otázkách dosahování zisku. Statutární orgán musí nicméně zvážit právní a etické rozpory zamýšleného jednání, které by mohly v konečném důsledku působit negativně vůči společníkům (akcionářům) obchodní korporace. Povinnost loajality vyžaduje ze strany člena výkonného orgánu především odevzdanost vůči obchodní korporaci (tedy jednání v zájmu korporace, nikoli v zájmu vlastním). Tímto reaguje právní úprava i doktrína delawarského korporačního práva na otázky týkající se pravidel o střetu zájmů a vytěsnění minoritních akcionářů a na jiná právní jednání uvnitř obchodní korporace podobně jako právní úprava tuzemská. Cílem povinnosti loajality je tedy upřednostnění zájmů obchodní korporace před zájmy člena výkonného orgánu (resp. osoby, která dosahuje kapacity člena výkonného orgánu/naplňuje kvalifikační znaky člena výkonného orgánu bez formální podmínky jmenování či jiného povolání do funkce).¹⁶⁵ Odpovědnost za porušení povinnosti loajality postihuje jednání i opomenutí. Opomenutím lze rozumět např. nedostatečné hájení zájmů společníků (akcionářů).¹⁶⁶

4.2 Povinnost řádné péče

Povinností řádné péče delawarské korporační právo rozumí standard jednání člena statutárního orgánu při běžném i podnikatelském rozhodování otázek obchodní korporace ve smyslu ust. § 141 písm. a) Delaware Code. Člen statutárního orgánu musí v souladu s povinností řádné péče rozhodovat informovaně, přičemž časová náročnost na učinění informovaného rozhodnutí nesmí přesahovat objektivně stanovenou míru času, která je pro realizaci rozhodnutí

---

¹⁶⁵ STATE OF DELAWARE. *The Delaware Way: Deference to the Business Judgment of Directors Who Act Loyally and Carefully* [online]. The Official Website of the First State, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <http://corplaw.delaware.gov/eng/delaware_way.shtml>.

¹⁶⁶ GILSON, J. Ronald, GORDON, N. Jeffrey. *Doctrines and Markets: Controlling Controlling Shareholders* [online]. University of Pennsylvania Law Review, 2003 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<http://www.jstor.org/stable/3313035>>.

nezbytná.¹⁶⁷ V návaznosti na tuzemskou právní úpravu se pojetí řádné péče v korporacním právu státu Delaware zásadně neliší. Povinnost řádné péče proto stejně vyžaduje, aby osoba podléhající tomuto standardu jednání disponovala vlastnostmi objektivně svědomitého obchodního vedoucího. Objektivní standard reprezentuje převážně požadavek informovaného a kriticky posuzovaného jednání ze strany člena statutárního orgánu obchodní korporace, a to včetně nezbytného přibrání třetí osoby za účelem expertního (resp. profesionálního) posouzení následků daného rozhodnutí.¹⁶⁸ Obchodní vedoucí nesmí být přespříliš zdrženlivý. Naopak příliš riskantní jednání je taktéž nežádoucí.¹⁶⁹ Nad výše uvedené delawarské korporacní právo konstruuje možnost zbavení se odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře, i když člen statutárního orgánu tuto povinnost porušil. Ust. § 102 písm. b) odst. 7) Delaware Code opravňuje obchodní korporaci, aby si ve společenské smlouvě (stanovách) upravila možnost tzv. „*umbrella clause*“ neboli klauzuli ochrany člena statutárního orgánu před náhradou újmy za porušení řádné péče. Takový člen statutárního orgánu je však stále odpovědný za porušení povinnosti loajality a dobré víry.

Ve vztahu k povinnosti řádné péče (*duty of care*), která dle delawarského korporacního práva náleží předně členům statutárního orgánu, lze dospět k závěru, že přenos na ovládajícího společníka (akcionáře) je možný. Povinnost řádné péče je povinností činit informovaná a „úmyslná“ podnikatelská rozhodnutí.¹⁷⁰ Delawarská doktrína společně s judikaturou však dochází k závěru že v případě, kdy ovládající osoba (společník s kontrolním podílem či akcionář s kontrolním balíkem akcií) má kapacitu činit výše uvedená podnikatelská rozhodnutí za ovládanou dceřinou společnost, uplatní se na něj standart náležité péče (*duty of care*). Stěžejní je aplikace možnosti vyvinění se z odpovědnosti za způsobenou újmu porušením řádné péče (*duty of care*) dle obdobných pravidel, která jsou dána členovi statutárního orgánu.¹⁷¹ K zajištění rovnováhy sil uvnitř obchodní korporace je nicméně nezbytné, aby judikatura (jak již v mnoha případech učinila) aplikovala standard řádné péče v souladu se zájmy obchodní korporace a samotnými zásadami (esenciální podstatou) delawarského korporacního práva (zachování doktríny a konzistentní jurisprudence státu Delaware).¹⁷²

---

¹⁶⁷ STATE OF DELAWARE. *The Delaware Way: Deference to the Business Judgment of Directors Who Act Loyally and Carefully* [online]. The Official Website of the First State, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <http://corplaw.delaware.gov/eng/delaware_way.shtml>.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Srov. Business Judgement Rule – Pravidlo podnikatelského úsudku.

¹⁷⁰ Smith v. Van Gorkom, 488 A.2d (Del. 1985).

¹⁷¹ Abraham v. Emerson Radio Corp. 901 A.2d (Del. Ch. 2006).

¹⁷² LUBBEN, J. Stephen, DARNELL, J. Alana. *Delaware's duty of care*. [online]. The Delaware Journal of Corporate Law [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<http://www.djcl.org/wp-content/uploads/2014/08/Delawares-Duty-of-Care.pdf>>.

4.3 Jiné možnosti přenosu fiduciárních povinností

4.3.1 Fúze a další prvky související s přeměnou obchodní korporace

Fúze obchodních korporací ve vztahu k minoritním akcionářům jsou však v průřezu současnou právní úpravou delawarského korporálního práva regulovány pomocí tzv. *short-form merger statutes* (srov. ust. § 253 Delaware Code). Mluvíme o možnosti vytěsnění minoritních společníků (akcionářů) na základě legitimního právního podkladu v zákoně, přičemž již došlo k odstranění problematického práva veta užívaného ze strany minoritních společníků (akcionářů). Pokud účel fúze nenaplňoval znaky ekonomických výhod nástupnické obchodní korporace, mohl minoritní společník (akcionář) účinky fúze právem veta zvrátit. Stěžejním problémem, vyplývajícím z účasti mateřské a dceřiné společnosti (ovládané mateřskou společností) na fúzi (jako zúčastněných společností) je právě skutečnost bipolarity mateřské společnosti na obou stranách transakce. Mateřská společnost má kapacitu k ovlivnění podmínek transakce a z ní vyplývajících práv a povinností minoritních (vytěšňovaných) společníků (akcionářů).¹⁷³

Delawarské soudy zkoumaly koherenci delawarského korporálního práva upravujícího statut fúze, tzv. *merger statute*, s dodržáním fiduciárních povinností. Nejvyšší soud státu Delaware dovodil možnost přezkoumání fúze sloučením mateřské a dceřiné společnosti i za předpokladu, že byl statut fúze vypracován v souladu s dikcí zákona. Soud má totiž za to, že samotná existence statutu fúze ještě nezakládá její úplný soulad s korporálním právem státu Delaware.¹⁷⁴ Nejvyšší soud ve výše zmíněném případě užívá doktrínu standardu „*entire fairness*”, čímž přenáší na stranu mateřské společnosti (ovládající osoby) břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně spravedlivého charakteru fúze včetně dodržení fiduciárních povinností (zejména povinnosti loajality a dobré víry). Je tedy na mateřské společnosti (ovládající osobě), aby prokázala, že transakce byla ujednána za spravedlivých podmínek a celkově ve vztahu k minoritním společníkům (akcionářům) čestně a v dobré víře.

Delawarské soudy tak v souvislosti s výkonem fiduciárních povinností při transakcích, které zahrnují účast minoritních společníků (akcionářů), kontinuálně dbají na dodržování vysokých standardů (*entire fairness*). Účast majoritního společníka (akcionáře) na transakci nezakládá bez dalšího nutnost užití standardu *entire fairness*. Členové výkonných orgánů a ovládající společníci (akcionáři) mají vůči korporaci a minoritním společníkům (akcionářům) povinnost jednat poctivě,

---

¹⁷³ Sterling v. Mayflower Hotel Corp., 33 Del. Ch. 293, 298, 93 A.2d (Sup. Ct. 1952); Bastian v. Bourns, Inc., 256 A.2d (Del. Ch. 1969).

¹⁷⁴ Viz. Singer v. Magnavox Co. Del.Supr. 380 A.2d (1977) ; Tanzer v. International General Industries, Inc. Del. Supr. 379 A.2d (1977).

loajálně, čestně a v dobré víře.¹⁷⁵ Soud dále v rozhodnutí *Singer v. Magnavox Co.* Del.Supr. 380 A.2d 969 (1977) a *Tanzer v. International General Industries, Inc.* Del. Supr. 379 A.2d 1121 (1977) založil tzv. „*valid purpose test*“, neboli test oprávněného účelu, jež ukládá ovládající osobě povinnost prokázat výše uvedený ekonomický záměr transakce (absentující vlivy osobní a jiné neekonomické povahy).

4.3.2 Přezkum fiduciárních povinností soudem

Příkladem přenosu fiduciárních povinností na ovládající osobu v rámci delawarského korporálního práva je např. přeměna (resp. fúze sloučením) mateřské společnosti se společností dceřinou, v níž mateřská společnost nakládá s většinovým podílem a lze ji tedy označit za společnost ovládající. Judikatura v tomto případě dovodila, že mateřskou společnost (ovládající osobu) musí k takové přeměně vést čistě ekonomické důvody.¹⁷⁶ Společník (akcionář) však i přes to může využít svého hlasovacího práva (vyplývajícího z jeho účasti v obchodní korporaci) ve svůj vlastní prospěch. To však jen za předpokladu, že svým jednáním neporuší své fiduciární povinnosti vůči společnosti či ostatním společníkům (akcionářům).¹⁷⁷ Za situace opačné by soud musel konstatovat porušení povinnosti dobré víry (případně povinnosti korporální loajality) související s vytěsněním minoritních společníků (akcionářů). Soud v takovém případě zkoumá taktéž podnikatelský účel fúze dle části 8. ust. § 251 Delaware Code, který musí naplňovat podmínky pravidla podnikatelského úsudku.¹⁷⁸ Judikatura však dále rozvádí, že výše uvedené pravidlo pro zkoumání podmínek pravidla podnikatelského úsudku dopadá pouze na interní poměry uvnitř mateřské společnosti. Ve vztahu ke společnosti dceřiné a jejím minoritním akcionářům se již uplatní standard fiduciárních povinností. Pokud soud rozhodne, že fúze byla provedena v souladu se zákonem¹⁷⁹, přičemž výsledkem bylo dosaženo legitimního účelu vytěsnění minoritních společníků (akcionářů), např. pro účel jednotného financování dlouhodobých závazků korporace, lze ji i přesto dále přezkoumat. To však pouze za předpokladu, že se soud v rámci přezkumu zákonnosti rozhodnutí zabýval jen některou z porušených fiduciárních povinností, např. porušením principu

---

¹⁷⁵ *Sterling v. Mayflower Hotel Corp.*, Del.Supr., 33 Del.Ch. 293, 93 A.2d (1952); *Bennett v. Breuil Petroleum Corp.*, 34 Del.Ch. 6, 99 A.2d (1953); podobné užití doktríny *entire fairness* se taktéž objevilo v rozhodnutích: *Schnell v. Chris-Craft Industries, Inc.*, 285 A.2d (1971); *Kaplan v. Fenton*, Del.Supr., 278 A.2d (1971); *Dolese Bros. Co. v. Brown*, Del.Supr., 39 Del.Ch. 1, 157 A.2d (1960); *Johnston v. Greene*, Del.Supr., 35 Del.Ch. 479, 121 A.2d (1956); *Italo-Petroleum Corporation of America v. Hannigan*, Del.Supr., 1 Terry 534, 14 A.2d (1940); *Condec Corporation v. Lunkenheimer Company*, 43 Del.Ch. 353, 230 A.2d (1967); *Craig v. Graphic Arts Studio, Inc.*, 39 Del.Ch. 477, 166 A.2d (1960); *Brophy v. Cities Service Co.*, 31 Del.Ch. 241, 70 A.2d (1949).

¹⁷⁶ *Tanzer v. International General Industries, Inc.* 379 A.2d (Del. 1977).

¹⁷⁷ *Ringling Bros. Barnum & Bailey Com. Shows v. Ringling*, Del.Supr., 53 A.2d (1947).

¹⁷⁸ *Getty Oil Co. v. Skelly Oil Co.*, Del.Supr., 267 A.2d (1970).

¹⁷⁹ Zákonem mám na mysli část 8. ust. § 251 Delaware Code, tedy pouze otázku podnikatelského účelu přeměny obchodní korporace (resp. její fúze s dceřinou obchodní korporací). Není tedy vyloučeno, aby minoritní společník (akcionář) v souladu se svými zákonnými prostředky uplatňoval u soudu své další nároky vyplývající z porušení fiduciárních povinností ovládající osoby.

poctivosti při stanovení výše vypláceného protiplnění za převody podílů vytěsňovaných společníků (akcionářů).¹⁸⁰ Například v rozhodnutí *Tanzer*¹⁸¹ soud zmiňuje, že svým rozhodnutím nečiní konečné závěry pro přezkum transakce (vytěsnění minoritních akcionářů). Žalobce má totiž nárok na širší přezkum převodu podílů minoritních společníků (akcionářů) za podmínek, které soud stanovil v rozhodnutí *Singer*¹⁸². Pokud tedy soud přezkoumal danou transakci pouze v mezích porušení principu poctivosti, je na místě, aby ji minoritní společník (akcionář) případně podrobil testu tzv. *entire fairness*, jelikož opačný postup by byl dle přesvědčení soudu příliš restriktivní.¹⁸³

4.4 Shrnutí

Právní úprava korporálního práva státu Delaware ve vztahu k přenosu fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu není zcela konzistentní. Na základě judikturních rozhodnutí delawarských soudů lze však sledovat jednotný postup v otázce postavení společníka (akcionáře), který obchodní korporaci ovládá a již zmíněného přenosu fiduciárních povinností v souladu s jednáním tohoto společníka (akcionáře) vůči ovládané obchodní korporaci.

Judikatura tak v jednotlivých a individuálně určených případech dovodila, že pokud společník (akcionář) nahrazuje vůli člena statutárního orgánu a činí za něj podnikatelská rozhodnutí (dosahující kapacity podnikatelského rozhodnutí osoby v postavené člena statutárního orgánu), musí jednání takového společníka (akcionáře) podléhat standardu řádné péče, popř. též povinnosti loajality vůči obchodní korporaci. Osoba dovolávající se porušení některé z fiduciárních povinností bude v mnoha případech muset dominantní postavení společníka (akcionáře) před soudem prokázat. Avšak společník (akcionář), který je ovládající osobou bez dalšího, bude soudu dle posuzovaného případu povinen osvědčit, že žádnou z fiduciárních povinností neporušil (resp. že neporušil fiduciární povinnost jejíž porušení u soudu žalobce namítá).

---

¹⁸⁰ Srov. *Tanzer v. International General Industries, Inc.* 379 A.2d (Del. 1977).

¹⁸¹ *Tanzer v. International General Industries, Inc.* 379 A.2d (Del. 1977).

¹⁸² *Singer v. Magnavox Co.* Del.Supr. 380 A.2d (1977).

¹⁸³ *Tanzer v. International General Industries, Inc.* 379 A.2d 1121 (Del. 1977).

Závěr

Nová koncepce české právní úpravy podnikatelských seskupení v zákoně o obchodních korporacích nezakládá vlivné nebo ovládající osobě absolutní rozsah přenosu fiduciárních povinností, nikoli však bez dalšího. Podobně nečiní ani právní úprava a dosavadní judikatura státu Delaware, která v závislosti na dílčích případech ovlivnění přenáší na vlivnou nebo ovládající osobu standardy fiduciárních povinností *ad hoc*. I když ale zákon o obchodních korporacích v jednotlivých případech přenos fiduciárních povinností (např. v ust. § 70 ZOK) vylučuje, nelze dovozovat, že takové vyjmutí vlivných nebo ovládajících osob bude v rámci české právní úpravy podnikatelských seskupení absolutní.

Korporační právo státu Delaware chápe pojem fiduciárních povinností (v rámci angloamerického právního systému) v širším pojetí než právo tuzemské. Fundamentálně lze fiduciární povinnosti dle delawarského korporálního práva členit na dílčí prvky (resp. nezávisle se uplatňující povinnosti), do nichž spadá povinnost dobré víry, povinnost loajality a konečně povinnost řádné péče. Tuzemská doktrína a zákon o obchodních korporacích oproti tomu považují za esenciální fiduciární povinnosti zejména povinnost korporální loajality dle ust. § 212 ObčZ a péči řádného hospodáře dle ust. § 159 ObčZ. Nicméně generální princip poctivosti a dobré víry dle ust. § 7 ObčZ (jako obecné zásady soukromého práva) se dozajista vztáhne na jakékoli jednání vlivné nebo ovládající osoby v rámci právní úpravy podnikatelských seskupení.

V souvislosti s analýzou dosavadní právní úpravy, doktríny a judikatury státu Delaware bylo zjištěno, že delawarské soudy operují s již propracovanou možností přenosu fiduciárních povinností na osobu ovládajícího společníka (akcionáře). Delawarské soudy tak vyvinuly jednotnou judikaturu, která je pro další posuzování přenosu fiduciárních povinností rozhodující. Jednání vlivné nebo ovládající osoby ve smyslu delawarského korporálního práva tak podléhá standardům fiduciárních povinností (v závislosti na povaze jednání), pokud taková osoba naplní zákonné nebo i faktické kvalifikační znaky ovládající osoby (*controlling shareholder*) či dominantního postavení a zároveň vykonává funkci člena statutárního orgánu *de-facto*. Fiduciárním povinnostem (povinnosti loajality nebo řádné péče) musí mimo statutárního orgánu podléhat také vlivná nebo ovládající osoba, která ve svých rukou koncentruje řídicí oprávnění obchodní korporace, popř. vykazuje znaky dominantního postavení. Podobně jako tuzemská právní úprava delawarské korporální právo nekonstruuje ve své dikci výslovný přenos fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu. Doktrína (a především judikatura) státu Delaware nicméně oporu pro *ad hoc* přenos fiduciárních povinností v právním řádu prostřednictvím interpretace zákona nalézají. Česká právní úprava v reflexi delawarského korporálního práva také přenos fiduciárních povinností výslovně nenormuje, avšak v interpretačních souvislostech k němu dává soudu prostor.

Vzhledem k tomu, že povinnost loajality lze rozčlenit na tři diferenciované stupně, je nutné *ad hoc* kvalifikovat, jakého standardu povinnosti loajality má být v určitém případě užito. Prvním a nejnižším stupněm povinnosti loajality je jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace, které se uplatní i pro nejnižší stupeň ovlivnění dle ust. § 71 odst. 1 ZOK a zároveň je podmínkou pro vyvinění se z odpovědnosti za způsobenou újmu a povinnosti k její náhradě při užití vlivu. Druhým stupněm povinnosti loajality je tzv. loajalita korporační ve smyslu ust. § 212 odst. 1 ObčZ. Povinnost korporační loajality je úzce spjata s účastí v obchodní korporaci, a tudíž osoba bez dispozice s podílem v obchodní korporaci nemá povinnosti vyplývající z korporáční loajality. Bez dalšího se výše uvedená povinnost vztáhne na člena, společníka či akcionáře, který se prostřednictvím svého podílu ve smyslu ust. § 31 a násl. ZOK (resp. míře účasti) podílí na řízení obchodní korporace. Tento podíl představuje účast člena, společníka či akcionáře v obchodní korporaci (včetně práv a povinností z této účasti plynoucích). Ovládající osobě dle ust. § 74, § 75 a § 78 ZOK bude povinnost korporáční loajality náležet vždy, a to esenciálně v souvislosti s účastí v obchodní korporaci.

Vlivná osoba však účastí v obchodní korporaci vždy disponovat nemusí (taková situace nastane spíše sporadicky), a proto se na ni v takovém případě vztáhne pouze povinnost loajality ve smyslu ust. § 71 odst. 1 ZOK. Posledním a nejvyšším stupněm této fiduciární povinnosti je tzv. nezbytná loajalita, jak ji definuje ust. § 159 odst. 1 ObčZ. Přijetím členství ve voleném orgánu se tato osoba stává součástí obchodní korporace, byť nemusí disponovat s podílem v korporaci a může být třetí osobou. Mimo jiné je však vázána úpravou vnitřních vztahů a pravidel obchodní korporace a musí zachovávat její vnitřní řád, čímž reflektuje dílčí aspekty povinnosti korporáční loajality. Na člena voleného orgánu stojícího mimo členskou (společenskou, akcionářskou) strukturu obchodní korporace je tak částečně přenášena korporáční loajalita (za předpokladu, že takový člen nenabyl účast v obchodní korporaci), dosahující míry tzv. nezbytné loajality.

Jelikož je nezbytná loajalita esenciálním prvkem povinnosti péče řádného hospodáře, je úkolem soudu v rámci interpretace zákonné dikce podnikatelských seskupení a příslušných ust. ObčZ jako *lex generalis* vůči zákonu o obchodních korporacích *ad hoc* posoudit, jakou míru povinnosti loajality je nutné od vlivné nebo ovládající osoby vyžadovat a následně ji takovému testu podrobit. Nelze proto přejímat totožné závěry o přenosu fiduciárních povinností z právní úpravy státu Delaware bez dalšího. Korporační právo státu Delaware strukturuje fiduciární povinnosti odlišně od tuzemské právní úpravy, jelikož povinnost loajality existuje nezávisle (a je nezávisle postihována) na povinnosti řádné péče. Povinnost loajality ve smyslu delawarského korporáčního práva v sobě kombinuje prvky nezbytné loajality (dle ust. § 159 odst. 1 ObčZ) a korporáční loajality

(dle ust. § 212 odst. 1 ObčZ), přičemž pro přenos povinnosti péče řádného hospodáře je vyžadována loajalita nezbytná.

Ve vztahu k povinnosti péče řádného hospodáře ze strany vlivné nebo ovládající osoby je zřejmé, že se česká právní úprava společně s doktrínou k takovému přenosu staví spíše zdrženlivě, jelikož pro náhradu způsobené újmy v souvislosti s využitím vlivu v obchodní korporaci užívá zákon jiných institutů a pravidla pro jednání členů orgánu dle ust. § 51 až § 53 ZOK pro účely jednání nejvyššího orgánu kapitálové společnosti a družstva vylučuje. Za použití interpretace a užití analogie zákona lze spornou dikci zákona v ust. § 70 ZOK překonat. Pokud vliv ovládající osoby (dosahující kvality ovládání či řízení) *ad hoc* supluje obchodní vedení (popř. zastupování společnosti vůči třetím osobám) a pokud tato osoba vykonává jednatelské oprávnění prostřednictvím člena statutárního orgánu, je na místě, aby soud jednání této osoby (po vzoru judikатурních závěrů delawarských soudů) podrobil standardu péče řádného hospodáře, a to včetně jeho dílčích aspektů (tj. povinnosti řádné péče a nezbytné loajality). Nedochozí ale k absolutnímu vyloučení odpovědnosti ze strany formálního člena statutárního orgánu, byť jeho působnost *de facto* vykonává vlivná nebo ovládající osoba. Za porušení fiduciárních povinností by v takovém případě měla odpovídat vlivná nebo ovládající osoba solidárně se členem statutárního orgánu.

Společník (akcionář) nemá sám o sobě povinnost péče řádného hospodáře. Právní úprava, doktrína i dosavadní judikatura tomu nasvědčují. Pokud ale společník (akcionář) za pomoci svého vlivu v obchodní korporaci přejímá fakticky její obchodní vedení (jednatelské oprávnění) a vstupuje do působnosti člena voleného orgánu, je na místě přenosu fiduciárních povinností přisvědčit. Tuzemská právní úprava, doktrína a primárně judikatura by *pro futuro* měla tento přenos po vzoru delawarského korporačního práva kvitovat. V souladu se zásadami soukromého práva je žádoucí, aby jednání společníka (akcionáře) vykonávajícího fakticky působnost člena statutárního orgánu podléhalo alespoň obdobnému standardu fiduciárních povinností jakému podléhá jednání člena takového orgánu ve formálním postavení. Fyzická i právnická osoba (resp. fyzická osoba zmocněná k zastupování právnické osoby ve voleném orgánu dle ust. § 154 ObčZ) ve formálním postavení člena voleného orgánu se fiduciárních povinností vzdát nemůže. Tím spíše by mělo právo postihovat jednání, která zákonné limity odpovědnosti obcházejí. Česká právní úprava je v otázkách přenosu fiduciárních povinností v jistém směru nejednoznačná, avšak takový přenos na vlivnou nebo ovládající osobu výslovně nevylučuje. Inspirací pro interpretaci tuzemské právní úpravy by tak měla být především odůvodnění a judikатурní závěry delawarských soudů, jelikož stěžejní prvky rekodifikované právní úpravy soukromého práva jsou pro přenos fiduciárních povinností (dle delawarského vzoru) dostačující. Dosavadní tuzemská judikatura ale možný přenos fiduciárních

povinností prozatím nereflektuje, přestože generální právní úprava fiduciárních povinností stojí následkem rektifikace soukromého práva na podobných základech.

Sporné body výkladu zákona odstraní až samotná judikatura tuzemských soudů. Nicméně ovlivněné (ovládané a případně též řízené) osoby či jejich minoritní členové (společníci, akcionáři) musí svá práva před soudem bránit. Pokud interpretační nedostatky nebude možné ani soudní interpretací zákona překonat, bude na místě, aby zakročil zákonodárce a zjevné nedostatky napravil. Je pouze otázkou času, kdy bude do zákonné právní úpravy vložena skutková podstata postihující porušení fiduciárních povinností ze strany vlivné nebo ovládající osoby.

Seznam zkratk

Občanský zákoník, ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Občanský zákoník, obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Zákon o obchodních korporacích, ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
Obchodní zákoník, ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
Delawarský obecný korporační zákon, Delaware Code	Delaware General Corporation Law (Title 8, Chapter 1 of the Delaware Code)
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud státu Delaware

Použité zdroje

Seznam literatury

Monografie

ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – Bova Polygon, 2016. 373 s.

ČERNÁ, Stanislava. *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. 244 s.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl. Praha: ASPI, 2006. 360 s.

ČERNÁ, Stanislava a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 637 s.

DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 7. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. 672 s.

DIGNAM, Alan, LOWRY, John. *Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 522 s.

DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 922 s.

POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. Praha: C.H. Beck, 2014. 414 s.

Komentáře

DĚDIČ, Jan (ed). *Obchodní zákoník: komentář. Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002, 847 s.

LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1576 s.

LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2380 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1447 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 994 s.

ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 1667 s.

Odborné články

ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 2, s. 33-41.

ČERNÁ, Stanislava. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace a praxe*, č. 1. Ročník 2014, s. 20.

JANKOVSKÁ, Martina. Fiduciární vztahy. *Právní rozhledy*, 1994, č. 3, s. 76-78.

JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9, s. 259-266.

LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, s. 74-81.

Seznam judikatury

Judikatura českých soudů

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. listopadu 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. února 2005, sp. zn. 7 Cmo117/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. srpna 2008, sp. zn. 3 Tdo 1031/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 7 Tdo 1396/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2009, sp. zn. 5 Tdo 875/2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 3552/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 29 Cdo 663/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 29 Cdo 935/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 3915/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. 29 Cdo 2751/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 3860/2015

Judikatura delawarských soudů

Italo-Petroleum Corporation of America v. Hannigan, Del.Supr., 1 Terry 534, 14 A.2d (1940).

Ringling Bros.Barnum & Bailey Com. Shows v. Ringling, Del.Supr., 53 A.2d (1947).

Brophy v. Cities Service Co., 31 Del.Ch. 241, 70 A.2d (1949).

Sterling v. Mayflower Hotel Corp., 33 Del. Ch. 293, 298, 93 A.2d (Sup. Ct. 1952).

Bennett v. Breuil Petroleum Corp., 34 Del.Ch. 6, 99 A.2d (1953).

Johnston v. Greene, Del.Supr., 35 Del.Ch. 479, 121 A.2d (1956).

Dolese Bros. Co. v. Brown, Del.Supr., 39 Del.Ch. 1, 157 A.2d (1960).

Craig v. Graphic Arts Studio, Inc., 39 Del.Ch. 477, 166 A.2d (1960).

Regal (Hastings) Ltd v Gulliver 2 AC 134 (Del 1967).

Condec Corporation v. Lunkenheimer Company, 43 Del.Ch. 353, 230 A.2d (1967).

Bastian v. Bourns, Inc., 256 A.2d (Del. Ch. 1969).

McDaniel v. Painter, 418 F.2d 545, 547 (10th Cir. 1969).

Getty Oil Co. v. Skelly Oil Co., Del.Supr., 267 A.2d (1970).

Kaplan v. Fenton, Del.Supr., 278 A.2d (1971).

Schnell v. Chris-Craft Industries, Inc., 285 A.2d (1971).

Tanzer v. International General Industries, Inc. Del. Supr. 379 A.2d (1977).

Singer v. Magnavox Co. Del.Supr. 380 A.2d (1977).

Aronson v. Lewis, 473 A.2d (Del. 1984).

Smith v. Van Gorkom, 488 A.2d (Del. 1985).

Unocal Corp. v. Mesa Petroleum Co., 493 A.2d (Del. 1985).

Ivanhoe Partners v. Newmont Min. Corp. 535 A.2d (Del. 1987).

Citron v. Fairchild Camera & Instrument Corp., Del.Supr., 569 A.2d (1989).

Kahn v. Lynch Communication Systems, Inc., 638 A.2d (Del. 1994).

Wal-Mart Stores, Inc., v. AIG Life Ins. Co., 901 A.2d (Del. 2006).

Abraham v. Emerson Radio Corp. 901 A.2d (Del. Ch. 2006).

Internetové zdroje

DALLEY, J. Paula. *Shareholder (and Director) fiduciary duties and Shareholder activism* [online]. Houston Business and Tax Journal, 2008 [cit. 14. března 2017]. Dostupné na <https://works.bepress.com/paula_dalley/3/>.

GILSON, J. Ronald, GORDON, N. Jeffrey. *Doctrines and Markets: Controlling Controlling Shareholders* [online]. University of Pennsylvania Law Review, 2003 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<http://www.jstor.org/stable/3313035>>.

HALPER, M. Jason, CADWALADER, WICKERSHAM and TAFT LLP. 2016 Year in Review: Corporate Governance Litigation and Regulation [online]. The Harvard Law School Forum on Corporate Governance and Financial Regulation, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<https://corpgov.law.harvard.edu/2017/01/31/2016-year-in-review-corporate-governance-litigation-and-regulation-2/#more-78002>>.

LUBBEN, J. Stephen, DARNELL, J. Alana. Delaware's duty of care. [online]. The Delaware Journal of Corporate Law [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <<http://www.djcl.org/wp-content/uploads/2014/08/Delawares-Duty-of-Care.pdf>>.

STATE OF DELAWARE. *The Delaware Way: Deference to the Business Judgment of Directors Who Act Loyally and Carefully* [online]. The Official Website of the First State, 2017 [cit. 24. března 2017]. Dostupné na <http://corplaw.delaware.gov/eng/delaware_way.shtml>.

Seznam právních předpisů

aktuální znění: zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

historické znění: zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění zákona č. 370/2000 Sb. účinném ke dni od 1. 1. 2014.

aktuální znění: zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

aktuální znění: Delawarský obecný korporační zákon [Delaware General Corporation Law (Title 8, Chapter 1 of the Delaware Code)].

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Resumé

Přenos fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu

Tato diplomová práce je věnována problematice přenosu fiduciárních povinností na osoby (členy, společníky, akcionáře), které zákon v rámci právní úpravy podnikatelských seskupení označuje jako osoby vlivné nebo ovládající. Tyto osoby jsou rozlišovány zejména na základě míry uplatňovaného vlivu na vnitřní otázky a obchodní vedení korporace. Přenos fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu navazuje na korporáční právo státu Delaware, kde lze nalézt jeho základy. V českém právním řádu se jedná o jev nikoli nový, ale spíše sporadicky užívaný při aplikaci právních norem.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol.

V první kapitole jsou představeny pojmy vlivné a ovládající osoby v rámci právní úpravy podnikatelských seskupení. Pozornost je zaměřena zejména na charakteristické znaky vlivných a ovládajících osoby, míru a stupeň vlivu jako kvalifikační znaky ovlivnění, přičemž jsou zdůrazněny stěžejní změny právní úpravy obchodních korporací ve vztahu k rekonfíkaci soukromého práva.

Kapitola druhá se zabývá pojmovými znaky fiduciárních povinností, jejich věcnou charakteristikou a projevy porušení povinností ve vztahu k obchodní korporaci a jejím členům (společníkům, akcionářům). Věnuje se zejména péči řádného hospodáře a povinnosti loajality s tím, že diverzifikuje aspekty jednotlivých povinností a porovnává klíčové části dikce zákona napříč právní úpravou. Fiduciární povinnosti jsou v českém právním řádu příznačné především pro členy výkonného orgánu, kteří jsou odpovědní jednat řádně v souvislosti s těmito povinnostmi.

Ve třetí kapitole jsou analyzovány možnosti přenosu fiduciárních povinností na vlivnou nebo ovládající osobu v rámci rekonfíkace soukromého práva České republiky. V návaznosti na první a druhou kapitolu jsou fragmentárně rozebrány jednotlivé prvky fiduciárních povinností a jejich případná aplikace na vztahy vznikající uvnitř podnikatelských seskupení.

V kapitole čtvrté je pozornost primárně zaměřena na přenos fiduciárních povinností v korporáční právu státu Delaware, pojetí judikaturní kvalifíkace ovládající osoby a individuální možnosti přenosu jednotlivých povinností. Sekundárně je diskutována odpovědnost vlivné nebo ovládající osoby ve smyslu českého korporáčního práva, možnosti jejího postihu při porušení fiduciárních povinností za předpokladu, že se na ni vztáhne.

Závěrem jsou shrnuty jednotlivé dílčí poznatky, jichž bylo dosaženo, zhodnocen stav právní úpravy ovlivnění *ex ante*, *ex post* a dále zmíněny úvahy právní úpravy *pro futuro*.

Abstrakt

Transfer of fiduciary duties to influential or controlling entity

This thesis is devoted to the transfer of fiduciary duties to people (members, shareholders, stakeholders), which are within the law on business groups known as influential or controlling entities. These entities (persons) are distinguished mainly on the basis of the measure of the applied influence on internal issues and business management of the corporation. Transfer of fiduciary duties to influential or controlling entity originate from the corporation law of the State of Delaware, where the basic elements can be found. It is not a new phenomenon within the Czech legal order, but it is rather rarely used in the application of legal norms.

The thesis is divided into four chapters.

The first chapter introduces the concepts of controlling and influential persons within the legal regulation of the business groups. Attention is focused mainly on the characteristics of influential and controlling persons, measure and the level of influence as a qualifying characteristic of influence, while the fundamental changes in regulation of business corporations in relation to re-codification of Czech private law are highlighted.

The second chapter deals with the conceptual features of fiduciary duties, their material characteristics and demonstrations of breach of obligations related to the business corporation and its members (shareholders, stakeholders). It addresses mainly managerial due care and diligence and duty of loyalty, diversifies the aspects of individual responsibility and compares key parts of the wording of the law throughout the legislation on business corporation. Fiduciary duties *per se* are in the Czech legal order characteristic especially for the executive (statutory) body and its members who are authorized to act properly in connection with those duties.

The third chapter analyzes the possibility of transfer of fiduciary duties to influential or controlling entity within the re-codification of private law of the Czech Republic. Following the first and second chapter, the various elements considering the fiduciary duties and their possible application to the relations arising within business groups are individually discussed.

In the fourth chapter, attention is primarily devoted to the transfer of fiduciary duties in corporation law of the State of Delaware, the concept of judicial qualification of controlling entity and possibility of transfer of individual duties. Secondly, the responsibility of controlling or influential person within the meaning of the Czech corporate law is discussed, the possible transfer of liabilities for breach of fiduciary duties, if applicable.

The conclusion summarizes individual and partial knowledge achieved, assess the status of legislation of influence *ex ante*, *ex post*, and further considerations mentioned for the legislation *pro futuro*.

Klíčová slova/key words

Vlivná, ovládající osoba

Shadow director, controlling shareholder

Přenos fiduciárních povinností

Transfer of fiduciary duties

Péče řádného hospodáře

Managerial duty of care

Povinnost loajality

Duty of loyalty

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Title of the master thesis in english

Transfer of fiduciary duties to influential or controlling entity